

Akademien för hälsa, vård och välfärd

"CORONA PANDEMIN FANNS ALLTID I BAKGRUNDEN OCH TOG PÅ VÅRA KRAFTER"

En kvalitativ studie om Covid-19 pandemins påverkan på socialarbetare som arbetar med våld i nära relationer.

MARIA CHAMOUN

DIANA JANET

Huvudområde: Socialt arbete
Nivå: Grundnivå
Högskolepoäng: 15 hp
Program: Socionomprogrammet
Kursnamn: Examensarbete inom socialt arbete
Kurskod: SAA056

Handledare: Martha Kesthely
Examinator: Anna-Lena Almqvist

Termin: VT2022

COVID-19 PANDEMINS PÅVERKAN PÅ SOCIALARBETARE: EN KVALITATIV STUDIE OM COVID-19 PANDEMINS PÅVERKAN PÅ SOCIALARBETARE SOM ARBETAR MED VÅLD I NÄRA RELATIONER.

Författare: Diana Janet, Maria Chamoun

Mälardalens universitet

Akademin för hälsa, vård och välfärd

Socionomprogrammet

Examensarbete inom socialt arbete, 15 högskolepoäng

Vårtermin 2022

SAMMANFATTNING

Den aktuella studiens syfte är att undersöka erfarenheter hos socialarbetare som har arbetat med våld i nära relationer under Covid-19 pandemins restriktioner. Dessutom syftar studien till att undersöka hur socialarbetare upplevde att deras tillvägagångssätt och handlingsutrymme påverkades under pandemins restriktioner. Den tidigare forskningen samt de teoretiska begreppen *Handlingsutrymme* och *Copingstrategi* har utgjort studiens teoretiska underlag som har använts för att analysera studiens resultat genom en tematisk analys. Studien har en kvalitativ ansats med fem semistrukturerade intervjuer vars respondenter arbetar på olika stödverksamheter som arbetar med våld i nära relationer. Studiens resultat visade att socialarbetarens erfarenheter synliggjorde att verksamheter har tillämpat restriktionerna och utformat nya tillvägagångssätt för att kunna nå våldsutsatta personer som behöver stöd och hjälp. Socialarbetarnas personliga kompetens och handlingsutrymme var avgörande faktorer till huruvida socialarbetarnas tillvägagångssätt formades under pandemin. Resultatet visade dessutom att det varierade i upplevelsorna kring pandemins påverkan. Den främsta påverkan som verksamheterna fick anpassa sig efter var digitaliseringen av det sociala arbetet som i sin tur resulterade i varierande utmaningar i det sociala arbetet.

Nyckelord: Covid-19 pandemi, socialarbetare, våld i nära relationer, handlingsutrymme, copingstrategi, digitalisering

THE COVID-19 PANDEMICS IMPACT ON SOCIAL WORKERS: A QUALITATIVE STUDY ON THE COVID-19 PANDEMICS IMPACT ON SOCIAL WORKERS WHO WORK WITH VIOLENCE IN CLOSE RELATIONSHIPS.

Authors: Diana Janet, Maria Chamoun
Mälardalen University
School of Health, Care and Social Welfare
The Social Work Program
Thesis in Social Work, 15 credits
Spring term 2022

ABSTRACT

The purpose of the current study is to examine the experiences of social workers who have worked with violence in close relationships during the restrictions of the Covid-19 pandemic. In addition, the study aims to investigate how social workers felt that their approach and discretion were affected during the pandemic's restrictions. The previous research as well as the theoretical concepts *Discretion* and *Coping Strategy* have formed the study's theoretical basis which has been used to analyze the study's results through a thematic analysis. The study has a qualitative approach with five semi-structured interviews whose respondents work on various support organizations that work with violence in close relationships. The results of the study showed that the social worker's experiences clarified that the organizations have followed the restrictions and designed new approaches to be able to reach victims of violence who need support and help. The social workers' personal competence and discretion were decisive factors as to whether the social workers' approach was shaped during the pandemic. The results also showed that it varied in the experiences around the pandemic's impact. The organizations had to adapt to the digitalization of social work, which in turn resulted in varying challenges in social work.

Keywords: Covid-19 pandemic, social worker, violence in close relationships, discretion, coping strategy, digitization

INNEHÅLL

1. INTRODUKTION	5
1.1. Bakgrund.....	5
1.2. Problemområde	6
1.3. Syfte och frågeställningar.....	6
1.4. Centrala begrepp	6
2. TIDIGARE FORSKNING	8
2.1. Begränsad möjlighet till stöd och hjälp till följd av Covid-19.....	8
2.1.1. Socialtjänstens oro	8
2.1.2. Ovilja att söka hälso- och sjukvård	9
2.1.3. Våldsutövaren.....	9
2.2. Stödverksamheternas tillvägagångssätt	10
2.3. Stressorer kopplat till våld i nära relationer	11
2.4. Socialarbetarens handlingsutrymme.....	11
2.5 Reflektion och sammanfattning av tidigare forskning.....	12
3. TEORETISK UTGÅNGSPUNKT	14
3.1. Copingstrategier	14
3.2. Handlingsutrymme och personlig kompetens	15
4. METOD.....	18
4.1. Val av metod	18
4.2. Urval, genomförande och datainsamling	18
4.3. Databearbetning och analys.....	19
4.4. Tillförlitlighet och äkthet	20
4.5. Forskningsetiska överväganden.....	21
5. RESULTAT OCH ANALYS.....	23
5.1. Presentation av respondenterna.....	23
5.2. Pandemins effekter	24
5.2.1. Pandemins effekter på socialarbetare som arbetar med våld i nära relationer.....	24
5.2.2. Pandemins effekt på våldsutsatta personer	26

5.2.3. <i>Pandemins påverkan på verksamhetens inflöde</i>	27
5.3. Pandemins påverkan på socialarbetares handlingsutrymme	29
5.4. Digitalisering som effekt av pandemin	30
6. DISKUSSION	33
6.1. Resultatdiskussion.....	33
6.2. Metoddiskussion	36
6.3. Etisk diskussion	37
7. SLUTSATS	38
REFERENSLISTA	39

BILAGA A INTERVJUGUIDE
BILAGA B MISSIVBREV

1. INTRODUKTION

1.1. Bakgrund

Covid-19 pandemin uppstod till följd av ett virus som påverkade stora delar av samhället. Människor isolerade sig och de sociala kontakterna begränsades med hänsyn till Folkhälsomyndighetens Covid-19 restriktioner. I en publikation av det brottsförebyggande rådet (BRÅ) förklaras att det i början av 2020 observerades en ökning av våld i nära relationer (Brottsförebyggande rådet, 2021a). Våld i nära relationer handlar om all slags våld mellan närstående såsom parrelationer, familje- och släktrrelationer samt barn som har upplevt våld i familjen. Eftersom dessa relationer är närstående innebär det oftast att våldet sker i den våldsutsattas bostad vilket riskerar att öka våldets intensitet (NCK, 2022). BRÅs (2021b) statistik visar att antalet anmälda misshandelsbrott av en bekant person ökade både gentemot kvinnor och män med 5 procent respektive 3 procent under pandemin. Det är möjligt att denna ökning kan vara en effekt av pandemin. Däremot beskriver BRÅ (2021a) att det förekommer ett stort mörkertal av våld i nära relationer och att det därför inte går att fastställa att pandemin är orsaken till det ökade våldet.

Sveriges kommuner och regioner (SKR, 2021) betonar i sin nätpublikation att det är högre risk för ökat våld i nära relationer i samband med att familjer och par isolerar sig i hemmet till följd av Covid-19. I och med detta behövde kommuner förberedas på att våldsutsatta personer kan ha det svårt att söka hjälp. Detta innebar att kommunens stöd- och skyddsinsatser kunde komma att behöva ökas både under och efter pandemin. För främst kvinnor och barn ökar risken för hedersrelaterat- och sexuellt våld eftersom isoleringen underlättar för våldsutövare att utöva kontroll. Vad gäller barn som redan lever i våldsamma hemmiljöer ökar risken för dem eftersom de förlorar trygga miljöer som skolan på grund av distansundervisning. För äldre är det en särskild situation då det kan vara svårare att upptäcka om de utsätts för våld av sin partner eftersom de äldre som ingick i den högre riskgruppen rekommenderades att dra ner på alla sina sociala kontakter under pandemin.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (2021) är en oberoende analysmyndighet som har undersökt vilka konsekvenser Covid-19 har haft på verksamheter inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg. I och med Covid-19 restriktionerna har arbetsformerna behövt ändras. Detta har gjorts på olika sätt i olika kommuner men i stor del har det inneburit att arbeta hemifrån och begränsa fysiska möten. Undersökningen kom fram till att digitaliseringen inom socialtjänsten har lett till en oro för mörkertal och minskat stödsökande samt att kvalitén på det sociala arbetet riskerar att sjunka på grund av distansen. För att en kvalitetsförsämring ska undvikas krävs det flexibilitet i det sociala arbetet samt möjlighet att erbjuda digitala möten och säkra fysiska möten. Analysen visade även att pandemin, med stor sannolikhet, lett till ökat behov av socialtjänstens insatser, särskilt från de individer som redan varit utsatta.

Verksamheter som arbetar inom socialtjänsten utgår från Socialtjänstlagen (2001:453). I 1 § i 1 kap. av Socialtjänstlagen (2001:453) beskrivs det att socialtjänsten ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor samt aktiva deltagande i samhällslivet. Under den 11 § i kap. 5 av Socialtjänstlagen (2001:453) står det om socialnämndens uppgifter vad gäller den som utsatts för brott samt dennes närstående som kan vara i behov av stöd och hjälp. Dessutom ska socialnämnden beakta tidigare våldsoffer som behöver hjälp för att ändra sin situation. Även barn som bevittnat eller utstått våld av närstående ska få stöd och hjälp enligt Socialtjänstlagen (2001:453).

1.2. Problemområde

Eftersom våld i nära relationer vanligtvis sker bakom stängda dörrar blev det svårare för stödverksamheter att hjälpa våldsutsatta att få stöd och hjälp när pandemin uppstod. Detta studieämne har därmed valts för att få fördjupad kunskap om hur stödverksamheter inom socialt arbete har kunnat anpassa sina metoder till pandemin för att hjälpa våldsutsatta personer. Det kan vara av stort värde att få en inblick i hur socialarbetare som arbetar med våld i nära relationer har kunnat bedriva sitt arbete i krissituationer och deras upplevelser av det.

1.3. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur socialarbetare i två kommuner i Mellansverige har arbetat med våld i nära relationer under pandemins Covid-19 restriktioner.

- Hur har socialarbetare anpassat sitt tillvägagångssätt i arbetet med våld i nära relationer under pandemin?
- Har socialarbetares handlingsutrymme påverkats av pandemin, om ja, i sådana fall hur?

1.4. Centrala begrepp

Nedan kommer definitioner av centrala begrepp som är återkommande i studien. Definitionerna är formulerade av författarna med hjälp av tidigare kunskap och med hänsyn till studiens syfte.

Covid-19 pandemi - Covid-19 pandemin upptäcktes i slutet av år 2019 i Kina (Folkhälsomyndigheten, 2022b). En pandemi innebär en spridning av en infektionssjukdom som sprider sig över hela världen och är en allmän hälsofara. En pandemi resulterar ofta i stora konsekvenser för samhället (Folkhälsomyndigheten, 2022a). Under Covid-19 pandemin skulle befolkningen bland annat hålla social isolering gentemot andra människor och miljör

för att inte smittas eller smitta andra. I denna studie kommer begreppet pandemi att användas och syftar därmed till Covid-19 pandemin.

Covid-19 restriktioner - Det framställdes Covid-19 restriktioner av de nationella allmänna råden för att vända utvecklingen av Covid-19 smittan (Folkhälsomyndigheten, 2021). Covid-19 restriktioner var en sammanställning av förbud, råd och rekommendationer för befolkningen (Krisinformation, 2022). I denna studie kommer samtliga Covid-19 restriktioner som har framställts att användas och ett exempel på en sådan är social distans.

Våld i nära relationer - Att utsättas för våld i nära relationer innefattar olika typer av våld såsom hot, psykiskt våld, fysiskt våld eller sexuellt våld. Närstående som kan utsätta en annan individ för våld kan vara en partner, före detta partner, föräldrar, syskon eller barn (Polisen, 2020).

Socialtjänstlagen - Socialtjänstlagen är en ramlag som anger viktiga värderingar för socialtjänsten vilket är jämlikhet, trygghet, solidaritet och demokrati. Därmed utgör socialtjänstlagen grunden för socialtjänstens verksamhet i Sverige. Kommuner har egen frihet att använda lagens ramar i sina verksamheter utifrån kommunernas förutsättningar (Jpinfo.net, 2022).

2. TIDIGARE FORSKNING

För att hitta tidigare forskning som berör det valda temaområdet har det valts att använda Mälardalens universitets databaser. Följande sökord har använts både på svenska och engelska för att hitta de valda artiklarna: Covid-19/pandemic, domestic violence, intimate partner violence, social worker, qualitative, handlingsutrymme, gräsrotsbyråkrat. Sökorden användes till att hitta studier som lyfter upp våld i nära relationer under pandemin samt artiklar som lyfter upp verksamhetens arbete under pandemin. De användes dessutom för att identifiera artiklar som belyser socialarbetarens handlingsutrymme i sin organisation. Den tidigare forskningen som har framkommit i förarbetet har tematiserats till olika rubriker och underrubriker utifrån likheter och skillnader i artiklarna för att få en tydlig struktur vilket presenteras i följande avsnitt: *2.1 Begränsad möjlighet till stöd och hjälp till följd av Covid-19, 2.1.1 Socialtjänstens oro, 2.1.2 Ovilja att söka hälso- och sjukvård, 2.1.3 Våldsutövaren, 2.2 Stödverksamheternas tillvägagångssätt, 2.3 Stressorer kopplat till våld i nära relationer, 2.4. Socialarbetarens handlingsutrymme.*

2.1. Begränsad möjlighet till stöd och hjälp till följd av Covid-19

Jämställdhetsmyndigheten (2022) skriver att utsatta grupper har drabbats av pandemin då Covid-19 restriktionerna har medfört social isolering som har ökat risken för våld bland de grupper som redan tidigare utsattes för våld. Konsekvensen av detta blev försämrade möjligheter att få stödinsatser som samhället erbjuder. Även Sveriges kommuner och regioner (SKR, 2021) betonar att risken för våld i nära relationer är högre till följd av den sociala isoleringen och att kommunerna i Sverige därmed behöver förbereda sig på att våldsutsatta personer kan få det svårare att söka hjälp.

2.1.1. Socialtjänstens oro

En kvantitativ studie utförd i Norge av Øverlien (2020) undersöker pandemins påverkan på våld i hemmet. Genom en webbenkät som skickades till 46 temporära boenden för våldsutsatta framkom det att det fanns en oro bland socialarbetare över att våldsutsatta människor riskerades att inte få den hjälp och stöd som de var i behov av. Socialarbetarnas huvudsakliga oro gällde barnen på landet, vilka kunde utsättas för våld i hemmet eftersom dessa barn tillbringade majoriteten av deras tid med sina föräldrar under pandemin. Pandemins isolering innebar att barnens kontakt med professionella reducerades drastiskt. Detta skapade en oro eftersom det innebar att dessa barn inte träffade någon annan förutom sin egen familj där våldet fanns. Dessutom var socialarbetarna oroliga över de barnen som befann sig i skyddade boenden eftersom pandemin riskerade att hindra dem från att få rätt typ av hjälp och stöd av personalen. Även i Hansson och Pettersson (2021) studie tydliggörs det hur fokus på pandemin innebar en risk för våldsutsatta människor att hamna i skuggan. Författarna gjorde en kvalitativ undersökning med fem kvinnojourer för att förstå relationen mellan sårbara kvinnor och samhället under Covid-19 pandemin i Sverige år 2020. Resultatet visade på att utsatta kvinnors möjligheter att skapa relationer med samhället begränsades

under pandemin. Kvinnojourer tenderar att vara den kopplande länken mellan den våldsutsatta kvinnan och samhället men dessa möjligheter berövades i och med pandemin då fokus hamnade på att skydda samhället från viruset.

2.1.2. Ovilja att söka hälso- och sjukvård

En del människor var dessutom ovilliga att söka sjukvård på grund av pandemin. Butler m.fl. (2022) gjorde en undersökning år 2020 om effekten av Covid-19 med inriktning på hur viruset har påverkat insatser om våld mot kvinnor och barn. Data till undersökningen kommer från World Health Organisations nätverk och omfattade medierapporter, tidskriftsartiklar och rapporter i flera europeiska länder. Studien visade att våldsutsatta människor var ovilliga att söka hjälp från sjukvården och vände sig mer till icke-statliga organisationer. Anledningarna till detta är varierande men handlar delvis om rädsla för smittan och delvis oviljan att belasta hälso- och sjukvårdssystemet. Den huvudsakliga fördelningen av resurser i samband med pandemin distribuerades mot hälso- och sjukvården och brottsbekämpning vilket innebar att våldsförebyggande insatser prioriterades bort. Resultaten visade även sig i Kaukinen (2020) som gjorde en litteraturstudie om kort- och långsiktiga effekter av pandemin i USA. Studien visade på att det var många våldsutsatta som inte sökte hjälp på grund av Covid-19 eftersom de varken ville exponeras för viruset eller ta någon Covid-19 patients plats i sjukvården. Detta bekräftas även i Williams m.fl. (2021) studie som handlar om att undersöka och karaktärisera utmaningar och möjligheter för 18 arbetare som jobbar med intimt partnervåld i Boston. Studien visar att pandemin bidrog med hinder för våldsutsatta personer som ledde till en risk för ökat våld och minskade möjligheter för vård. Hindren var bland annat ökad stress på individer och relationer, minskad tillgång till sjukvård, mindre möjligheter att lämna en våldsam miljö och rädsla för infektionen. Dessutom förklarar författarna att det var ännu svårare för personer med utländsk bakgrund och de som hade svårigheter med språket att få det stöd och hjälp som de var i behov av.

2.1.3. Våldsutövaren

Kaukinen (2020) beskriver i sin studie att isoleringen innebar att våldsutövaren fick en ökad kontroll över den våldsutsatta vilket minskade behovet för fysiskt våld. Detta gjordes genom att våldsutövaren exempelvis kunde kontrollera teknologiska apparater. Dessa apparater kan vara den våldsutsatta människans väg för att nå sitt sociala nätverk och professionellt stöd. Överlag var det svårare för våldsutsatta att få hjälp eftersom hjälpanande insatser för våldsutsatta människor var begränsade på grund av Covid-19 restriktionerna. Ett sådant resultat visade sig även i Hanssons och Petterssons (2021) studie där en respondent berättade att pandemins isolering begränsade möjligheterna för de våldsutsatta att få hjälp. Detta eftersom de i vanliga fall brukade ringa och söka hjälp när de var på jobbet vilket de inte längre kunde göra eftersom den våldsutsatta var isolerad i hemmet med sin våldsutövare till följd av pandemin. För kvinnojourer blev detta en oro eftersom verksamheten är till för att hjälpa individen att förändra sin våldsamma situation genom att lämna den våldsamma relationen.

2.2. Stödverksamheternas tillvägagångssätt

Jämställdhetsmyndigheten (2022) beskriver att kommuner, myndigheter och organisationer har ett aktivt arbete utifrån den ökade våldsutsattheten i samband med pandemin. Våldsutsatta människors möjlighet att söka hjälp har minskat på grund av isolering i hemmet och därmed fick samhällets olika aktörer, enligt jämställdhetsmyndigheten (2022), som uppgift att vara "uppmärksamma, aktiva och erbjuder stöd och skydd genom olika kanaler och arbetssätt". Några exempel på dessa insatser är att aktörerna bör utveckla och förbättra informationen inom alla kanaler där de kan nås samt utveckla nya arbetssätt och se till att det når olika målgrupper. Aktörerna bör även stärka samverkan mellan kommunernas olika verksamheter för att synliggöra och motverka våldsutsatthet. Verksamheterna bör sprida information om kommunens olika stödinsatser för att kunna nå våldsutsatta personer. De som redan har identifierats som våldsutsatta bör erbjudas stöd under och efter pandemin.

Williams m.fl. (2021) förklarar att förmågan för stödverksamheter att vara kreativa och samarbeta med andra hjälpgivare var en viktig aspekt som krävde att arbetarna förändrade sina tillvägagångssätt. En del verksamheters lösning till att nå våldsutsatta människor var att erbjuda virtuella möten. Trots att det var ett bra alternativ fanns det även svårigheter med virtuell hjälp. Svårigheterna var att förtroendet mellan klient och arbetare brast och det uppstod en förlust av nätverk mellan kollegor. Eftersom policys ständigt uppdaterades utifrån folkhälsomyndighetens riktlinjer försvårades det för våldsutsatta att få tag på insatser. Ytterligare en utmaning handlade om hur hjälpgivarna påverkades av pandemin på grund av personal- och resursbrist som förekom. Alla som arbetade med våldsutsatta upplevde en enorm stress av att jobba under Covid-19 omständigheter. Även Øverliens (2020) studie betonar vikten av att socialarbetare är kreativa och flexibla för att kunna hantera krissituationer som pandemin. Författaren menade att dessa egenskaper är fördelaktiga vid situationer som kräver snabba problemlösningar. Majoriteten av respondenterna uppgav att de tvingades att anpassa organisationerna för att följa regeringens krav och riktlinjer samtidigt som de hade sin egen plikt att erbjuda skydd och stöd till våldsutsatta individer.

När pandemin slog till var det inte många som tog det på fullaste allvar vilket visar sig i Hanssons och Petterssons studie (2021). En respondent i denna studie berättade att hennes arbetsplats inte tog viruset på allvar till en början, men redan efter någon vecka förstod de att de behövde tänka annorlunda i verksamheten. Eftersom fokus låg på att skydda alla från att smittas fick de begränsa fysiska möten vilket innebar att vissa kvinnor och barn inte kunde umgås och få en placering på ett skyddat boende. Organisationer som hade större chans att nå våldsutsatta klienter nämns i Butlers m.fl. (2020) studie. Författaren menar att det krävs en trygg miljö och en pålitlig relation för att identifiera våldet. Icke-statliga organisationer har ofta pålitliga relationer med de våldsutsatta klienterna som de har haft kontakt med innan pandemin vilket ger dem bättre förutsättningar till att stödja klienter. Resultatet visar dessutom att vissa icke-statliga organisationer tog egen kontakt med de klienter de ansåg kunde riskeras för våld eller övergrepp. Dessa organisationer hade bättre förutsättningar innan pandemin eftersom de erbjöd telefon- och onlinetjänst för klientkontakt. Studien visar

att icke-statliga organisationers samtal och tjänsteutnyttjande har ökat jämfört med i början av Covid-19 pandemin.

2.3. Stressorer kopplat till våld i nära relationer

Regeringen (SOU 2014:49) nämner i sin rapport personliga och sociala faktorer som kan öka risken för våldsamt beteendet mot närstående. Dessa är exempelvis alkoholberoende, arbetslöshet, psykiska störningar och psykiatriska problem. När dessa faktorer hamnar i samma kontext som andra problem kan det orsaka våldsamt beteende. Våldet kan te sig i former som psykiskt våld, vilket Hällen (2021) menar är ett uttryck för kontroll och isolering. Det ökar risken för den våldsutsatta att inte känna tillhörighet i samhället. Psykiskt våld kan leda till arbetslöshet, sjukskrivning, ekonomiska svårigheter och ett långvarigt bidragsberoende. En respondent från Hanssons och Pettersons (2021) studie menade att en vanlig faktor till ökat våld i hemmet under pandemin var arbetslöshet. Detta eftersom arbetslöshet kan leda till frustration som tas ut på både partnern och barnen genom våld. Detta nämns även i Williams m.fl. (2021) studie som visade att pandemin riskerade att öka våldet eftersom pandemin bidrog till stressfaktorer och ledde till ökat våld. Stressorerna kunde även påverka de våldsutsatta eftersom många tvingades hemskola sina barn vilket var en utmaning när föräldrar fortfarande hade sina jobb. Pandemin kunde förstärka många former av trauman som våldsutsatta kunde ha varit med om i sina liv, exempelvis rasism och fattigdom.

2.4. Socialarbetarens handlingsutrymme

Ekström (2016) fokuserar i sin avhandling på insatser och behov, betydelsen av socialarbetarnas handlingsutrymme och betydelsen av den svenska socialtjänstens organisering. Avhandlingen bygger på kvalitativa analyser av statliga propositioner och intervjuer med både socialarbetare och kvinnor som har varit utsatta för våld i nära relationer. De våldsutsattas behov och insatser i relation till behoven finns inte konkretiserade i statliga propositioner. Av den anledningen blir socialarbetarens tolkningar avgörande gällande de våldsutsattas behov samt rätt till stöd. I de kommuner där socialarbetare i första hand utreder och fattar beslut om insatser kan stödet avslås om det inte finns några adekvata insatser i relation till behoven. Socialarbetare kan uppleva svårigheter i att möta de våldsutsatta kvinnornas behov eftersom det är brist insatser vilket begränsar deras handlingsutrymme. De främsta insatserna som är svåra att erbjuda är samtalsstöd och behandling.

Ekström (2016) förklarar att organisationer hanterar olika former av stöd på olika sätt vilket resulterar i att det finns stora skillnader i stödet som erbjuds till våldsutsatta kvinnor. Detta innebär att socialtjänstens organisering har betydelse för vilket sorts stöd våldsutsatta kvinnorna erbjuds. Ytterligare anledningar till att våldsutsatta kvinnor får olika stödinsatser handlar om att socialarbetare ställer olika krav och trösklar för att det ska kunna ske.

Socialarbetare tenderar att arbeta på olika sätt och en del ger stöd till alla kvinnor medan vissa stödjer kvinnor som har eller håller på att ta sig ur sin våldsamma situation. En del socialarbetare är specialister i våldsfrågor och kan ge stöd på ett sätt som andra socialarbetare inte kan. Det innebär att det skiljer sig beroende på vilken handläggare en person får. Vad gäller skyddsplaceringar är det också något som skiljer sig från socialarbetare till socialarbetare eftersom det är en bedömningsfråga om vilka konkreta risker det finns för den våldsutsatta kvinnan. Vissa kvinnor blir hänvisade till vänner och bekanta istället för skyddade boenden. Således blir det tydligt att socialarbetarens handlingsutrymme väger tungt i vilket stöd det kan erbjudas till våldsutsatta kvinnor. Dessvärre är inte handlingsutrymmet helt fritt utan begränsas av lagar, resurser och socialarbetarnas status. Även organisationens utbud av insatser begränsar socialarbetarnas handlingsutrymme.

Att organisationers utbud av insatser begränsar handlingsutrymmet hos socialarbetare påvisas även i Evans (2012) kvalitativa studie. Studien undersökte socialarbetarens och chefers upplevelse av handlingsutrymme i en verksamhet i England genom semistrukturerade intervjuer. I studien framkommer det att socialarbetare och chefer kan uppleva att arbetspress, regler och resursbesparingar begränsar socialarbetarens handlingsutrymme i det praktiska arbetet. I och med detta ansåg cheferna att tillämpningen av reglerna var viktigt med hänsyn till socialarbetarnas individuella förutsättningar. Många organisatoriska regler begränsade socialarbetarnas handlingsutrymme men dessa regler framkom på grund av att socialarbetarna tidigare ansågs vara motstridiga och frustrerade.

Resultatet från Evans (2012) studie visar att det fanns två perspektiv i synen på handlingsutrymmets begränsning. Ena perspektivet anammades av personer som ansåg att det ligger en professionell hängivenhet i när regler följs för att klienter ska få samma rättigheter. Reglerna var en försäkring för den gruppen att deras ansvar mot nuvarande och potentiella klienter var likartat. Socialarbetarna menade att de föredrog att följa regler eftersom det då finns en lägre risk för partiskhet samt att det är mer etiskt korrekt utifrån deras professionella roll. Det andra perspektivet anammades av personer som ansåg att förmågan att kunna anpassa, bryta och böja regler samt kunna anpassa stöd efter den enskilde klienten är professionalism. Detta perspektiv medför dock en risk hos socialarbetaren om vilka klienter som förtjänar och vilka som inte förtjänar ett brett handlingsutrymme. De två olika perspektiven på hur handlingsutrymmet bör utformas är båda överens om att båda perspektiven är väsentliga och bör samspela för att kunna uppnå den ultimata professionella positionen.

2.5 Reflektion och sammanfattning av tidigare forskning

Sammanfattningsvis har majoriteten av de valda artiklarna hög relevans för att förstå hur våld i nära relationer och arbetet med våld i nära relationer har sett ut under pandemin. En del av artiklarna har bekräftat att våld i nära relationer har ökat under pandemin. Det är tydligt att det har funnits extrema utmaningar som har försvårat möjligheten att både få och erbjuda stöd och hjälp. Nästan alla artiklar har påvisat att möjligheterna att söka hjälp och

stödverksamheternas möjlighet att erbjuda hjälp under pandemin har varit begränsat. Pandemins Covid-19 restriktioner har lett till ökad kreativitet och flexibilitet hos stödverksamheterna för att de ska kunna erbjuda stöd som exempelvis virtuella möten. Det innebär att alternativa vägar skapades för att verksamheterna fortfarande skulle kunna hjälpa våldsutsatta särskilt när samhället prioriterade resurser på att begränsa viruset. Det hade varit önskvärd och relevant i dessa studier med statistik som visade att våld i nära relationer har ökat i samband med pandemin. Den statistiken som i dagsläget finns är dessvärre tvetydig och därmed inte lämplig att använda för att kunna dra slutsatser utifrån.

Utöver artiklarna som behandlar pandemi och våld i nära relationer har det även valts att lägga till artiklar om socialarbetarens handlingsutrymme. Artiklarna som handlar om handlingsutrymmet är centrala och generella samt oberoende av pandemin. Anledningen bakom de valda artiklarna är att det finns ett intresse att ta reda på hur pandemin har påverkat socialarbetarens handlingsutrymme utifrån nya potentiella stödinsatser.

Sammantaget fanns det en gemensam slutsats mellan Ekströms (2016) avhandling och Evans (2012) studie eftersom organisationernas utbud av insatser begränsar handlingsutrymmet hos socialarbetare. En reflektion som anses väsentlig från Evans studie handlar om att socialarbetarna inte kunde förespråka ett helt fritt handlingsutrymme eller en reglerad verksamhet utan att se det andra perspektivet som nödvändigt. Det ansågs vara mest passande med organisationer som tillåter en arena där socialarbetare kan utöva sitt eget professionella jag, samtidigt som det ska finnas regler att luta sig på. Ekströms (2016) avhandling visar att socialarbetarens tolkning av de utsattas behov av insatser är avgörande eftersom det finns en avsaknad av detta i de statliga propositionerna. Det framkommer även att våldsutsatta får olika typer av stöd delvis på grund av att socialarbetarens tolkning är av stor vikt i bedömningen men även på grund av verksamhetens möjlighet att avgöra hur stödinsatser delas upp i verksamheten (Ekström, 2016). Detta innebär att det krävs ett brett handlingsutrymme för att kunna tillgodose de våldsutsattas behov av stöd men det kan brista i stödet som erbjuds eftersom socialarbetare reflekterar på olika sätt. Som klient bör det gå att söka sig till hjälp oavsett vilken handläggare som tilldelas till klienten.

3. TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

Under följande avsnitt kommer begreppen coping, gräsrotsbyråkrati och handlingsutrymme presenteras för att analysera studiens resultat. Den psykologiska termen coping kommer att användas i denna studie för att få en inblick i hur socialarbetare har hanterat stressfyllda situationer som tillkom av Covid-19 pandemin. Begreppen handlingsutrymme och gräsrotsbyråkrati kommer att användas i denna studie för att förstå hur handlingsutrymmet till socialarbetare som möter våldsutsatta klienter har påverkats till följd av pandemins Covid-19 restriktioner.

Motiveringen bakom att använda den psykologiska termen coping och begreppet handlingsutrymme grundar sig i det kan tänkas finnas ett samband mellan dessa och det valda forskningsämnet. Tanken är att socialarbetarens förhållningssätt på något vis har påverkats av Covid-19 restriktioner och att det därav har uppstått situationer för socialarbetaren som kan ha varit nya, stressiga och känslomässiga. Om handlingsutrymmet ansträngs eller förändras till följd av pandemin kan det resultera i en ansträngd situation för socialarbetare vilket kan leda till användning av copingstrategier för att hantera handlingsutrymmet.

3.1. Copingstrategier

Folkman och Lazarus (1984) förklarar att den psykologiska termen coping förändrar kognitiva och känslomässiga ansträngningar hos den enskilde för att hantera stressfulla och känslomässiga situationer. De menar på att de kognitiva och känslomässiga ansträngningar uppstår från inre och yttre krav som överstiger och anstränger den enskildes befintliga förmåga. Coping kan användas för att hantera eller förändra ett problem samt för att reglera känslomässig respons och delas därav upp i de två olika kategorierna. Benämningarna för dessa kallas för problemfokuserad coping samt känslufokuserad coping.

Den känslufokuserade copingen inriktas enligt Folkman och Lazarus (1984) mot att minska emotionell ångest och inkluderar därmed strategier som innebär för den enskilde att bland annat undvika och distansera sig från de negativa känslorna. Den enskilde kan omvärdera situationen för att undvika känslorna och på så sätt förändra situationens mening för att kunna reagera på det vis som den enskilde känner och är mer förenligt med dennes kompetens. Den känslufokuserade copingen används när den enskilde inte ser sig själv kunna påverka sin omgivning. Den känslufokuserade copingstrategin är på grund av detta syftad till att behålla hopp och optimism och kan uppfattas vara en verklighetsförvrängning. Däremot påpekas det att innebörden av en situation fortfarande kan förbli densamma trots att vissa delar av situationen selekteras och undviks.

Folkman och Lazarus (1984) förklarar att den problemfokuserad copingstrategin tenderar att definiera ett problem och hitta lösningar till problemet som sedan vägs med resurser och för- och nackdelar för att slutligen leda till en lämplig lösning. Att ha en problemfokuserad

copingstrategi innebär att ha problemorienterade strategier vilket antingen kan rikta sig mot omgivningen eller mot jaget. Omgivningens strategier kan inkludera miljöpåverkan, resurser, procedurer, barriärer och liknande medan jagets strategier inriktar sig på motiverande förändringar för att hitta alternativa vägar för tillfredsställelse eller utveckla nya färdigheter och nya beteendemönster. Strategier som inriktas mot jaget är ett bra hjälpmedel för att personen som får hjälpen ska kunna lära sig att hantera eller lösa sina problem. För att den problemfokuserade strategin ska användas på bästa möjliga sätt är det en fördel om problemet eller situationen är så specifik som möjligt för att det ska generera en större möjlighet till att hitta problemfokuserade strategier. Teoretiskt kan de två olika copingstrategierna underlätta copingprocessen men även försvåra den. De flesta människorna som går igenom en stressig episod använder sig av både känslfokuserad och problemfokuserad strategi för att kunna hantera sina inre och yttre krav som ställs av stressiga situationer i livet.

3.2. Handlingsutrymme och personlig kompetens

Svensson m.fl. (2021) beskriver att socialarbetare som kommer i direktkontakt med människor kallas för gräsrotsbyråkrater och representerar en organisation. Gräsrotsbyråkraterna får sitt uppdrag från organisationen men formar sitt möte på egen hand med klienten vilket kan skapa ett dilemma. Dilemmat är att både vara en medmänniska och vara en organisationsrepresentant. Gräsrotsbyråkraternas dilemma kan innebära att befinna sig i en situation där en handling anses vara logisk och självklar utifrån organisationens perspektiv men märklig utifrån det medmänskliga perspektivet. Gräsrotsbyråkraterna beskrivs som en buffert mellan staten och medborgaren eftersom deras uppgift är att knyta samman medborgarens behov med organisationens uppdrag. Detta möjliggörs genom att organisationens resurser utnyttjas av gräsrotsbyråkraten med hjälp av sin kompetens. Utifrån dessa aspekter skapas och utnyttjas handlingsutrymmet.

Svensson m.fl. (2021) beskriver att handlingsutrymmet är en möjlighet för gräsrotsbyråkraten att välja hur denne ska agera utifrån organisationen riktlinjer vilket kräver kunskap om vilka handlingar för gräsrotsbyråkrater är rimliga. Svensson m.fl. beskriver innebörden av handlingsutrymmet som "Att ha ett handlingsutrymme innebär alltså inte bara att ha möjligheten att välja, utan också kunskapen om och förmågan att bedöma rimligheten i valen." (s. 25). I och med detta bedömer Svensson m.fl. att handlingsutrymmet är en nödvändig aspekt för gräsrotsbyråkrater eftersom professionen kan medföra oförutsägbara händelser och för att klienter har varierande behov. Möjligheten att agera mellan regler blir därför väsentlig. Handlingsutrymmet är en del av organisationen och en del av gräsrotsbyråkrater. Organisationens lagar, riktlinjer, regler, traditioner och överenskommelser påverkar handlingsutrymmet som gräsrotsbyråkrater har i arbetet med klienter. Dessa faktorer i samband med gräsrotsbyråkraternas individuella faktorer som exempelvis professionella tolkningar och rutiner styr handlingsutrymmets storlek och hur gräsrotsbyråkrater hanterar det givna utrymmet. Det kan hanteras på olika sätt beroende på gräsrotsbyråkraternas erfarenhet, värderingar och intressen men även beroende på vad som

sker i mötet med klienten. Däremot tenderar organisationers traditioner resultera i att gräsrotsbyråkrater hanterar sitt handlingsutrymme relativt lika.

Socialarbetare hanterar sitt handlingsutrymme på olika sätt enligt Skau (2018) och det kan bero på att alla besitter olika mängder personlig kompetens. Inom personlig kompetens är en central del utgjord av våra praktiska värderingar, exempelvis hur vi förhåller oss till vårt beteende och våra handlingar. En socialarbetare kan använda sin livserfarenhet för att bygga upp tilliten och den mellanmännskliga relationen som krävs för att kunna besitta en hjälparposition. Genom att göra detta visar socialarbetaren sin personliga kompetens vilket är svår att återspegla i enbart examensbeviset. Beroende på hur långt en socialarbetare har kommit i sitt arbete med sig själv kan den personliga kompetensen vara en fördel eller en nackdel. Inom yrkesrollen och handlingsutrymmet har socialarbetaren en maktposition som påverkas av dennes personliga kompetens. Den påverkar sedan hur socialarbetaren erbjuder hjälp. Yrken som samspelar med människor kräver en samlad professionell kompetens där den personliga delen handlar om att ha en fördjupad förståelse om sig själv och om andra. Människor kan alltid ändras och utvecklas både i tankesättet och handlingsmönstret för att mogna och uppföra sig mer konstruktivt.

Swärd och Starrin (2016) förklarar att lagar och normer är det som blir strukturerna för gräsrotsbyråkraterna och begränsar handlingsutrymmet men trots det förväntas dem använda sitt eget omdöme för sina beslut. Omdömet kan grunda sig i aktörernas moraliska koder och därmed finns det en möjlighet för en osynlig makt att gestalta sig i besluten och mötena. Mötena sker mestadels i slutna rum och kan inte kontrolleras vilket positionerar klienterna i ett underläge för att det finns en ojämlik maktbalans. Alla klienter är inte medvetna om sina rättigheter och inte heller ärliga om sina behov vilket kan leda till att behoven negligeras om gräsrotsbyråkrater inte öppnar vägarna. I mötet med klienten är förhoppningen att klienten öppnar upp sig och ger gräsrotsbyråkrater en insyn i dennes livsvärld. Klienter kan bli sårbara i det läget och vilja byta ämne, dra sig undan eller vägra att samarbeta. Om det sker missförstånd eller motstånd från något håll kan det finnas behov för gräsrotsbyråkrater att hitta strategier. Strategierna kan vara till hjälp för att möta klienternas behov samtidigt som organisationens riktlinjer inte avlägsnas. Gräsrotsbyråkrater behöver hela tiden medla mellan sin egen vilja att hjälpa klienten och organisationens krav på restriktivitet.

Knutagård (2016) beskriver att gräsrotsbyråkrater får makt i sitt handlingsutrymme för att stödja klienter. Knutagård (2016) och Mattsson (2016) förklarar att den makten innebär att en del aktörer kan utöva kontroll och tvång och därmed är socialtjänsten till för att balansera båda insatserna genom ramar. Socialtjänsten utgår främst från socialtjänstlagen som är en ramlag. Innebörden av en ramlag är att socialtjänsten får ett stort handlingsutrymme och flexibilitet för att varje individ ska kunna bistås utifrån hans enskilda behov. Insatserna är därmed inte lagstyrda utan kontextuella utifrån individens behov. Svensson m.fl. (2021) förklarar att lagarna inom det sociala arbetet kan lämna utrymme för tolkning eftersom de sällan är exakta och tydliga. Gräsrotsbyråkratens arbetsuppgifter är också sällan exakta vilket innebär att de kan skapa en egen yrkesroll. Detta kan anses vara motstridigt då det inom det sociala arbetet strävas efter mindre variation bland gräsrotsbyråkrater i praktiken för att

kunna erbjuda samma stöd och hjälp till alla medborgare. Däremot är flexibilitet hos gräsrotsbyråkrater önskvärd för att kunna möta medborgarnas behov.

Eliasson-Lappalainen (2016) förklarar hur det sociala arbetet handlar om att ge människor ett stöd i svåra situationer med olika bakgrunder, exempelvis våldsutsatta. För att kunna bistå med detta stöd till de utsatta människorna krävs det av gräsrotsbyråkrater att ha kunskap och kännedom om lagar, regler, och förordningar. Däremot krävs det en balans mellan lagarna och ansvarstagande och respekt för den utsattas värderingar och önskningar. Detta konstateras även av Svensson m.fl. (2021) som förklarar att gräsrotsbyråkrater behöver finna en säkerhet i sin yrkesroll för att kunna fördela sina resurser rätt. Det handlar om att ha kunskap, tid för samtal och fatta rätt beslut vilket innebär att gräsrotsbyråkrater bör förstå sin organisations möjlighet att fördela dessa resurser. Utöver det krävs kunskap om vad som sker i mötet med med andra människor och ansvaret gräsrotsbyråkrater har när denne verkar i sin yrkesroll som kan fatta beslut om människors liv.

4. METOD

Under följande avsnitt kommer studiens metod att presenteras.

4.1. Val av metod

Bryman (2018) förklarar att kvalitativa forskningsstrategier är till stor del induktiva, tolkande och konstruktivistiska som betonar tyngden av att studera den sociala verkligheten. Kvalitativ forskning understryker även förändring och utveckling, vilket gör att metoden kan användas för att identifiera händelser i realtid. Med alla detaljer som respondenterna tillhandahåller kan den verkliga upplevelsen förklaras på djupet och spegla det sociala livet. Kvalitativa metoder ger därmed forskare möjlighet att få en större och djupare förståelse för det aktuella sammanhanget. Av den anledningen har denna studie valt att utgå från en kvalitativ forskningsstrategi med semistrukturerade intervjuer med socialarbetare som arbetar i stödverksamheter mot våld i nära relationer i två kommuner i Mellansverige. Dessa verksamheter valdes för att få en djupare förståelse för hur de har arbetat med våld i nära relationer under pandemins Covid-19 restriktioner. De har även valts för att synliggöra hur socialarbetarens tillvägagångssätt och handlingsutrymme har påverkats under pandemin. Bryman beskriver hur semistrukturerade intervjuer möjliggör det för forskaren att ha öppet sinne för nya intryck som kan resultera i nya data som i senare skifte kan grunda begrepp och teorier. Inför alla intervjuer utformade författarna till den aktuella studien en intervjuguide relaterat till studiens syfte och frågeställningar som delades upp i olika teman (se bilaga A). De valda teman var bakgrundsinformation, verksamhetens hantering av stödinsatser för våldsutsatta under pandemin och slutligen möjligheter och utmaningar för verksamheten. Intervjuguidens frågor presenterades i ordningsföljd men det fanns möjlighet att kunna utforma nya frågor utifrån informationen som framkom. Författarna var lyhörda i intervjuerna för att kunna ge respondenterna möjlighet att styra samtalet vilket kan bidra till att mer information framkommer.

4.2. Urval, genomförande och datainsamling

Denna studie syftar till att undersöka pandemins påverkan på stödverksamheter som jobbar med våld i nära relationer vilket är motiveringen bakom de valda verksamheterna. Eftersom studien har begränsade resurser i form av tid, och eftersom kvalitativa studier inte kan generaliseras, ska denna studie endast illustrera respondenternas erfarenheter. Bryman (2018) förklarar att målstyrda urval är strategiskt utvalda utifrån de frågeställningar som har formulerats. Inom kvalitativ forskning är det väsentligt att klargöra kriterier för att inkludera eller exkludera urval som individer, platser och organisationer för att de ska ha en relevans i studien. Författarna i denna studie valde därmed verksamheterna i de valda kommunerna för att få kompetenta respondenter som har kunskap och erfarenheter om det aktuella studieämnet.

En av författarna i studien hade sin verksamhetsförlagda utbildning på en stödverksamhet som arbetar med våld i nära relationer. Kontakten till studiens respondenter initierades därav via den författaren som meddelade att det har påbörjats en studie som söker respondenter med erfarenheter av att arbeta med våld i nära relationer under pandemin. Därefter utformades ett missivbrev med information om studiens syfte, frågeställningar samt de forskningsetiska principerna som studien förhåller sig till (se bilaga B). Detta missivbrev skickades till två socialarbetare via e-post för en förfrågan om de eller deras medarbetare hade ett intresse att medverka i studien. Dessa socialarbetare vidarebefordrade informationen om studien till deras medarbetare och andra eventuella respondenter från grannkommuner. Detta resulterade till fem respondenter på olika verksamheter med olika erfarenheter. I och med detta resulterade urvalet även till ett snöbollsurval. Bryman (2018) förklarar att snöbollsurval är ett osannolikhetsurval där forskaren först får kontakt med en respondent som är relevant för studien och att denna respondent hjälper forskaren att etablera en kontakt med fler eventuella respondenter.

Alla respondenter som ville medverka i studien hade kompetens och professionalism inom studieämnet därav valdes dem strategiskt för att kunna besvara studiens frågeställningar. En del respondenter arbetar i samma verksamhet och av den anledningen valdes det att utföra samtliga intervjuer enskilt för att erhålla trovärdiga resultat och fånga den enskilda upplevelsen. Missivbrevet (Bilaga B) som respondenterna har fått ta del av är numera reviderat med andra formuleringar på syfte och frågeställningar.

Respondenterna fick välja mellan ett antal veckor där det var tänkt att utföra intervjuerna. Samtliga respondenter valde en dag och tid som passade deras kalender där det sedan genomfördes en intervju. Alla intervjuer genomfördes på den digitala plattformen Zoom eftersom respondenterna och författarna befann sig i olika städer. Den digitala plattformen valdes därav grund av bekvämlighet och resursbesparing. Intervjuerna varade mellan 30 och 50 minuter och transkriberades sedan av författarna. Respondenterna tillfrågades om ett samtycke för inspelning av intervjun för att författarna ska ha möjligheten att transkribera så identiskt som möjligt. Bryman (2018) förklarar att fördelarna med att spela in och transkribera intervjuer bland annat är att det underlättar för författaren att analysera och minnas innehållet. Respondenterna i denna studie blev informerade om att materialet skulle kasseras efter en sammanställning av resultatet samt att det enbart är till för studiens syfte.

4.3. Databearbetning och analys

För det kvalitativa analysarbetet har en hermeneutisk ansats valts för att successivt kunna fördjupa sig i datamaterialet. Bryman (2018) beskriver hermeneutik som en teleologisk term som står för tolkningen av människors handlingar. Det är ett tolkningsperspektiv som skapades för att det ska finnas en strategi för forskare att tolka den sociala livsvärlden som den är. Forskaren ska spegla en förståelse av människans beteende utifrån det empiriska materialet. Författarna till studien har sedan tidigare haft en förförståelse om hur verksamheter arbetar med våld i nära relationer utifrån delade erfarenheter av den

verksamhetsförlagda utbildningen. Dessutom har båda författarna fått se konsekvenserna av pandemin genom personliga och professionella erfarenheter och har därmed haft en tanke på hur stödverksamheter kan ha påverkats. Den hermeneutiska tolkningsmetoden användes för att denna förförståelse ska få ett djup i studien. Det är en del av tolkningsprocessen att komplettera förförståelsen med data för att kunna förstå socialarbetarnas egen upplevelse av att arbeta under pandemin.

Författarna har transkriberat intervjuerna och läst igenom dem ett antal gånger för att sedan sammanställa materialet. För att kunna sammanställa och bearbeta den transkriberade datan som inkommit från de fem separata intervjuerna har det gjorts en tematisk analys som enligt Bryman (2018) är ett medel för att identifiera teman i datainnehållet. De identifierade teman ska vara kopplade till studiens forskningsfrågor och, tidigare forskningsstudier och teoretiska underlag. Av den anledningen räcker det inte med att utforma teman endast utifrån de återkommande svaren. Därmed har den aktuella studiens författare identifierat teman från återkommande svar hos respondenterna som även kan kopplas till frågeställningarna, tidigare forskningsstudier och det teoretiska underlaget. För att kunna göra detta korrekt har författarna läst igenom och lärt känna materialet vilket Bryman förklarar är en väsentlig del. De framkomna teman presenteras som rubriker till resultat- och analysavsnittet i studien. Under dessa teman ska respondenternas erfarenheter redogöras i samband med en analys av tidigare forskning och det teoretiska underlaget. För att studiens läsare ska kunna få en så representativ inblick som möjlig av respondenternas erfarenheter har det valts att presentera direkta citat utan revidering. Detta är något som Bryman förespråkar då en ändring av respondentens citat kan upplevas som en felkälla eftersom det då är möjligt för intervjuaren att förvränga respondentens svar.

4.4. Tillförlitlighet och äkthet

Reliabilitet och validitet är kriterier som är väsentliga för huruvida en studie är tillförlitlig eller inte. Bryman (2018) förklarar validitet som ett kriterium som bedömer om slutsatserna från undersökningen hänger ihop eller inte samt om rätt "mått" används för det som ska observeras eller identifieras. Hur trovärdig en studie är, och huruvida studiens resultat kan tillämpas i andra sammanhang, faller under begreppet validitet. Reliabilitet förklaras som ett kriterium som används för att kunna fastställa om en studie kan replikeras vilket kan vara svårt att göra i kvalitativ forskning eftersom det inte går att frysa en social miljö. Därmed kan reliabilitet inte tillämpas inom kvalitativa studier och det talas istället om alternativa termer som tillförlitlighet och äkthet.

Tillförlitlighet byggs på fyra kriterier, trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styra och konfirmera. Trovärdighet handlar om hur sannolikt det är att resultaten är verkliga (Bryman, 2018). Studiens resultat visar på en trovärdighet eftersom data består av verkliga erfarenheter och upplevelser från respondenter som arbetar med studiens specifika ämne vilket är våld i nära relationer. När samma respondenter ger sin version av att arbeta med våld i nära relationer under pandemins Covid-19 restriktioner blir det en trovärdighet till verkligheten eftersom det speglar deras sociala verklighet som är personlig. Bryman

förklarar att överförbarhet syftar till hur studiens resultat kan tillämpas i andra kontexter. Denna studie har på ett tydligt sätt redogjort för i vilken kontext resultatet kan tillämpas för att ge en blick på i vilka sammanhang studiens resultat kan vara relevanta. Bryman förklarar vidare att kvalitativ forskning inte strävar efter att generalisera utan istället ha fokus på den ojämförliga sociala verkligheten som framkommer. Kriteriet om pålitlighet är något som enligt Bryman beskrivs som en liknelse till reliabiliteten och det handlar om att få liknande resultat vid ett annat tillfälle vilket inte är möjligt att uppnå när en social verklighet av människors upplevelse studeras. Det sista kriteriet är möjligheten att styrka och konfirmera som beskrivs av Bryman vara en viktig egenskap hos forskaren. Det innebär att forskaren ska ha kontroll över sina värderingar för att undvika att påverka undersökningen. Denna studies författare har gett respondenterna utrymme att berätta om deras upplevelse och erfarenheter, med avsikten att inte påverka respondenterna utifrån egna värderingar. Bryman förklarar att det är ouppnåeligt att vara fullständigt objektiv i samhälllig forskning och att forskaren därav ska agera i god tro och inte låta personliga uppskattningar synliggöras i varken utförandet av undersökningen eller dess slutsatser.

Bryman (2018) förklarar att kriterier gällande studiens äkthet har formulerats som kan stärka den kvalitativa forskningen. De olika kriterierna är rättvis bild, ontologisk, pedagogisk, katalytisk och taktisk autenticitet. Kriteriet gällande rättvis bild menar på att undersökningen ska ge en rättvis bild av respondenternas olika åsikter och uppfattningar. Detta har denna studies författare gjort genom att synliggöra samtliga respondenternas upplevelse och genom att citera dem för att ge en djupare förståelse av deras upplevelse. Brymans beskrivning av den ontologiska autenticiteten är att studien ska kunna hjälpa respondenterna att få en bättre förståelse av sin sociala situation samt miljö som studeras. Det kan vara svårt att bedöma detta vid nuläget men förhoppningsvis kan respondenterna läsa studien i efterhand och läsa om de andra respondenternas upplevelser. Utifrån det kan de möjligtvis se sin situation från andra ögon och förstå den på ett annat sätt. Bryman förklarar att pedagogisk autenticitet innebär att respondenterna av undersökningen ska få en bättre bild av hur andra personer upplever miljön som undersöks. Med samma förhoppning om att respondenterna läser studien kan de med fördel få en större inblick på andras situationer och förstå hur liknande verksamheter har hanterat samma område. Bryman förklarar att katalytisk autenticitet handlar om undersökningen har bidragit till att respondenterna kan förändra sin situation och att taktisk autenticitet handlar om undersökningen har bidragit till att respondenterna har fått bättre möjligheter till att åtgärda sin situation. Eftersom denna studie inte har möjlighet att undersöka hur respondenterna har påverkats i efterhand är det svårt att avgöra. Däremot hoppas studiens författare att intresset för ämnet påverkat respondenterna till en tankeställare om hur pandemin påverkat dem och hur de kan tänka i deras arbete om det skulle uppstå en ny, liknande kris. I och med att dessa kriterier uppfylls anser författarna att studiens äkthet är hög.

4.5. Forskningsetiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) förklarar att forskning är viktigt och nödvändigt för att kunna utvecklas. För att kunna bedriva forskning på ett korrekt sätt har fyra huvudkrav utformats.

De fyra huvudkraven är nyttjandekravet, samtyckeskravet, informationskravet och konfidentialitetskravet. Bryman (2018) förklarar att forskare ska ta hänsyn till informations- och samtyckeskravet som innebär att både delge information om studiens syfte och att samla samtycke till deltagandet. Nyttjandekravet är viktigt att ta hänsyn till eftersom det säkerställer att informationen som respondenterna uppger enbart används för forskningen. Studiens författare har skickat ut ett missivbrev (se bilaga B) till respondenterna som innehåller information om att deltagandet är frivilligt, anonymt och möjligt att avbryta när som helst. I detta missivbrev framkommer det även att transkriberingen och inspelningen av deras intervju kommer att kasseras efter en sammanställning av resultat och enbart användas som resultat för den aktuella studien. För att upprätthålla samtyckeskravet har författarna förfrågat ett samtycke av samtliga respondenter för medverkan av studien samt för inspelning av intervjun. Bryman förklarar att konfidentialitetskravet handlar om att all datainsamling från deltagare ska behandlas med sekretess. Respondenterna i studien har fått fiktiva namn för att Bryman menar på att respondenternas riktiga namn inte ska uppges för att bevara deras anonymitet. Författarna till studien har även anonymiserat kommunerna och verksamheterna som respondenterna arbetar i för att säkerställa en fullständig anonymitet. En forskning som denna studie kan kräva särskild hänsyn till de etiska principerna eftersom det berör ett känsligt ämne om utsatta personer.

5. RESULTAT OCH ANALYS

Följande avsnitt kommer att börja med en presentation av de fem respondenterna samt en kort beskrivning av deras arbetsplats. Studiens resultat kommer att presenteras i samband med en analys av resultatet och det empiriska underlaget. Detta kommer att presenteras utifrån en tematisk analys som framförs av tre teman varav en av dessa följs av tre underteman. De framkomna teman är: *5.2. Pandemins effekter* *5.2.1 Pandemins effekter på socialarbetare som arbetar med våld i nära relationer*, *5.2.2 Pandemins effekt på våldsutsatta personer*, *5.2.3 Pandemins påverkan på verksamhetens inflöde*, *5.3 Pandemins påverkan på socialarbetarens handlingsutrymme*, *5.4 Digitalisering som effekt av pandemin*

5.1. Presentation av respondenterna

Fem separata intervjuer genomfördes med respondenter från två olika kommuner i Mellansverige. Samtliga respondenter bidrar med olika erfarenheter och har varit yrkesverksamma i olika tidsutsträckningar. Författarna har valt att anonymisera respondenterna genom att ge dem fiktiva namn för att inte röja deras identitet och bevara deras integritet. Detta gjordes även för att skilja och tydliggöra på uttalanden från de olika respondenterna.

Sara - Socialarbetare i resursenheten på en verksamhet som arbetar mot våld i nära relationer och erbjuder olika former av stöd till barn, kvinnor, män och familjer som har bemött eller bemöter våld i en kommun i Mellansverige. Respondenten har varit yrkesverksam i denna verksamhet i cirka sex år.

Maja - Socialarbetare i en enhet för våld i nära relationer i en kommun i Mellansverige. Respondenten har varit yrkesverksam i denna verksamhet i cirka sex månader.

Cecilia - Socialarbetare i myndighetsteamet på en verksamhet som arbetar mot våld i nära relationer som arbetar mot våld i nära relationer och erbjuder olika former i en kommun i Mellansverige. Respondenten har varit yrkesverksam i denna verksamhet i cirka två år.

Helen - Socialarbetare i en resursenhet som arbetar med våld i nära relationer i en kommun i Mellansverige. Respondenten har varit yrkesverksam i denna verksamhet i cirka tre år.

Emelie - Socialarbetare i en myndighetsenhet som arbetar med våld i nära relationer och följer upp beviljade insatser samt samarbetar med övriga myndigheter inom socialtjänsten i en kommun i Mellansverige. Respondenten har varit yrkesverksam i denna verksamhet i cirka fyra år.

5.2. Pandemins effekter

Resultatet har påvisat att pandemin har haft stora effekter på både socialarbetare i stödverksamheter men även på de våldsutsatta klienterna som de arbetar med. Av den anledningen har två underteman identifierats som presenteras nedan.

5.2.1. *Pandemins effekter på socialarbetare som arbetar med våld i nära relationer*

Socialarbetare som arbetar med våld i nära relationer har fått tänka om och revidera sitt arbetssätt på grund av pandemin vilket även påvisas i Hanssons och Petterssons (2021) studie där det framkom att fysiska möten begränsades som en skyddsåtgärd mot Covid-19 smittan. Sara och Cecilia som arbetar på samma verksamhet berättade att de tvingades ställa in barn- och kvinnogrupper när pandemin påbörjades. Sara förklarade att det ansågs vara svårt att hitta nya sätt att nå klienter under pandemin eftersom de aldrig tidigare hade haft möten via telefon. Sara förklarade även att digitaliserade möten uppkom när många blev sjuka och ställde in möten. Detta bekräftas av Emelie som berättade att de började med att hålla avstånd och använda handsprit i deras verksamhet men resulterade i att alla möten blev digitala för allas säkerhet. Även Cecilia berättade att socialarbetare har behövt hålla avstånd, inte tagit i hand samt tvättat händerna enligt Covid-19 restriktionerna. Hanssons och Petterssons studie påvisar liknande resultat som visade att viruset inte togs på allvar i början men att det snabbt ändrades när pandemins effekter blev tydliga. Det verkar som att verksamheter till en början inte hade beredskap för pandemins effekter på arbetet och därmed blev det akut för alternativa lösningar när verksamheterna fick utövas på distans.

I respondenternas svar framkom det att stödverksamheter behövde hitta alternativa lösningar för att kunna nå klienterna under pandemins Covid-19 restriktioner och lösa hindret om social distans. Detta kan kopplas till den problemfokuserade strategin som Folkman och Lazarus (1984) talar om som handlar om att definiera ett problem, hitta lösningar till problemet som vägs samman med för- och nackdelar utifrån tillgängliga resurser som sedan ska leda till en lösning. Respondenternas handlingsutrymme gav dem förutsättningar till att stödja klienterna på vilket sätt som helst utifrån socialtjänstlagen som enligt Knutagård (2016) är socialarbetarnas ramlag. Svensson m.fl. (2021) menar att handlingsutrymmet är nödvändigt inom det sociala arbetet då det kan uppkomma oförutsägbara händelser som kan kräva förutsättningen att kunna agera mellan regler. Genom det givna handlingsutrymme som Svensson m.fl påtalar är väsentligt, fick digitalisering utrymme att ta plats vilket gjorde det möjligt att nå klienterna under den oförutsägbara pandemin. Cecilia berättade att hennes verksamhet delade upp sina egna team för att enbart samma personer ska kunna träffa varandra vilket upplevdes vara begränsande och drabbade teamet för att de tappade bort varandra. Denna erfarenhet bekräftas även i Williams m.fl (2021) studie som påtalar att studieobjektens verksamheter erbjöd virtuella möten som innebar svårigheter i form av ett begränsat förtroende mellan klient och socialarbetare men även att kollegorna förlorade sitt nätverk sinsemellan.

Cecilia förklarade att dem, trots de rådande Covid-19 restriktionerna som fanns i samhället, var tvungna att förbise Covid-19 restriktionerna för att kunna tillgodose de utsattas behov och säkerhetsställa deras trygghet. Detta kan analyseras både utifrån Folkman och Lazarus (1984) tolkning av den problemfokuserade och den känslfokuserade copingstrategin. Den känslfokuserade strategin i denna situation är att verksamheten förvrängde verkligheten genom att bortse från pandemins Covid-19 restriktioner för att kunna hantera och tillgodose de utsattas behov. Detta kan även tolkas vara en problemfokuserad copingstrategi för att verksamheten hittade en lösning till problemet för att säkerställa klienternas trygghet. Dessutom kan det även analyseras utifrån Svenssons m.fl. (2021) beskrivning av begreppet handlingsutrymme. Detta då verksamhetens socialarbetare utnyttjade sin professionella kompetens för att använda sitt handlingsutrymme genom att hitta lösningar för klienternas behov.

Cecilia sade "Vi är en mottagning som jobbar akutstyrd, vi måste ju kunna skyddsplacera vid behov, vi måste kunna möta upp människor som behöver hjälp, vi kan ju inte bara liksom stänga ner." De hjälpsökande medborgarna är i behov av socialarbetare som definieras av Svensson m.fl. (2021) som en buffert mellan staten och medborgaren där kompetensen och resurserna utnyttjas för att knyta samman medborgarens behov med verksamhetens uppdrag. Det ingår dessutom i Socialtjänstlagen (2001:453) som handlar om socialarbetare har uppdrag att bland annat främja människors jämlikhet i levnadsvillkor men även stödja och hjälpa den som har blivit utsatt för brott av olika former. Vidare förklarade Cecilia att de alltid har tagit det säkra före än det osäkra för att kunna tillgodose de utsattas behov. Även Helen berättade om liknande erfarenheter:

Covid-19 restriktionerna påverkade hela samhället och vi var tvungna att följa dem precis som alla andra. Skillnaden var att vi i vissa fall var tvungna att ignorera Covid-19 restriktionerna för att det kunde komma akuta ärenden som innebar klientens säkerhet som prioritering.

Likaså visar den tidigare forskningen i Øverliens (2020) studie att plikten hos socialarbetare att erbjuda skydd och stöd till våldsutsatta kvarstod men fick anpassas efter regeringens krav och riktlinjer under pandemin.

Samtliga respondenter hade liknande erfarenheter av att pandemin resulterade i en distansering och avrådan från fysisk kontakt. Däremot har Maja haft en annorlunda erfarenhet och förklarade att verksamheten fortsatte ha fysiska möten och hembesök med klienter på heltid eftersom det inte ansågs vara möjligt att bedriva på något annat sätt när det gäller våldsärenden. Jämställdhetsmyndigheten (2022) förklarar att kommuner bör vara uppmärksamma och erbjuda stöd och skydd genom olika arbetssätt under pandemin just för att möjligheten att söka stöd har minskat. Däremot såg Majas arbetsplats inte någon annan lösning än att fortsätta bedriva verksamheten fysiskt trots de rådande omständigheterna. Det som däremot talar för att pandemin haft en påverkan gällande klientmöten på Majas arbetsplats är att de ställdes in oftare. Utöver det har kontoret minskat på antalet socialarbetare på plats samt använt digitala forum för teammöten mellan kollegorna. Därmed

har alla klientmöten skett fysiskt för att de ska kunna göra en rättssäker bedömning. För att det ska vara möjligt att bedriva verksamheten med fysiska klientmöten har de tagit försiktighetsåtgärder som är Covid-19 anpassade. Exempelvis förklarade Maja att ingen fick gå till jobbet med symptom vilket å ena sidan ställde till det med inställda möten men å andra sidan innebar en hälsosäkerhet. När pandemins Covid-19 restriktioner hade förbisetts handlade det ofta om liv och död vilket innebar att verksamheten ändå träffade klienter även om socialarbetaren hade symptom på Majas verksamhet.

I Svenssons m.fl. (2021) studie visade det sig att gräsrotsbyråkrater tenderar att hantera sitt handlingsutrymme relativt lika eftersom organisationerna har traditioner i hur de hanterar saker och ting men gräsrotsbyråkratens egen erfarenhet, värdering och intresse spelar stor roll i klientmötet. En tolkning är att stödverksamheterna fick utgå från liknande premisser för att kunna fortsätta bedriva arbetet fysiskt med klienterna trots Covid-19 restriktionerna. Maja upplevde att det var jobbigt att fullfölja planeringar eftersom pandemin ställde till det genom sjukdomar som sedan har lett till frustration. Möjligheten att bedriva verksamheten fysiskt kan ha att göra med Knutagårds (2016) och Mattssons (2016) förklaring om att socialtjänstens ramlag ger förutsättningar för ett brett och flexibelt handlingsutrymme för att kunna bistå varje enskild individ till dennes kontextuella behov.

5.2.2. Pandemins effekt på våldsutsatta personer

Sara förklarade att isoleringen var en komponent som bidrog till oftare och grövre konflikter mellan vuxna utsatta och vuxna utövare. Att våldet blev grövre under pandemin förklarades av Sara som att det orsakades på grund av tristess och en större konfliktyta eftersom det inte gick att nå andra kanaler utomhus som krogar och arbete. Sara sade "Det blev helt enkelt fler faktorer som bidrog till fler konflikter i hemmet." Att det blev fler faktorer som bidrog till fler konflikter under pandemin bekräftas även i Williams m.fl (2021) studie som visade att pandemin riskerade att öka våldet eftersom pandemin bidrog till förvärrade stressfaktorer och ledde till ökat våld. Detta kan även ha ett samband till regeringens utredning (SOU 2014:49) som beskriver att när faktorer som arbetslöshet, alkoholberoende och psykiatriska störningar hamnar i samma kontext som andra problem kan de orsaka ett våldsamt beteende.

En annan effekt av pandemin är utmaningen för socialarbetare och klienter att få till ett möte eftersom det fanns begränsade tider som inte alltid passade med klienternas tillgänglighet. Därav blev lösningen att klienterna på Saras arbetsplats fick höra av sig vid möjlighet eftersom de bad stödverksamheten att inte ringa på grund av riskerna som kan uppstå ifall de ringer vid fel tillfälle. Den lösningen är relaterad till Folkmans och Lazarus (1984) studie om den problemfokuserade copingstrategin eftersom det inte fanns något annat sätt att få kontakt med dessa typer av våldsutsatta klienter om inte kontakten startade hos dem på grund av säkerhetsskäl. Isoleringens problematik bekräftades av Helen och Emelie som hade erfarenheter av klienter som beskrev sambandet med sin våldsutövare som ett fångelse. Ett begrepp som "fångelse" kan tolkas som kontrollerande vilket är tydligt i Kaukinens (2020) studie om klienter som bodde med sin våldsutövare. De våldsutsattas teknologiska apparater

var ofta kontrollerat av våldsutövaren samtidigt som det fanns en samhällelig plikt att hålla sig hemma så mycket som möjligt vilket begränsade våldsutsatta människors kontakt med andra nätverk. Utifrån respondenternas svar framkom det att klienter med grova våldssituationer kunde varken ta sig till stödverksamheten eller ha digitala möten eftersom risken var att våldsutövaren kunde lyssna. Helen förklarade att det var många klienter som tolkade Covid-19 restriktionerna som att de var tvungna att stanna inomhus helt och hållet även om de levde med sina förövare för att minska risken att bli smittad eller smitta andra. Återkommande resultat visade sig i Kaukinens, Williams m.fl. (2021) och Butlers m.fl. (2022) studie där våldsutsatta människor inte sökte hjälp av rädslan att exponeras för viruset eller ta en väsentlig plats i sjukvården. Sådana tankesätt kan innebära en risk för ökat våld och mindre möjligheter att lämna den våldsamma miljön. Att de våldsutsatta i samtliga studier reflekterar på det viset kan innebära att de med tiden har blivit vana vid våldet som de blir utsatta för och inte inser hur illa det är för att ta emot den vård som de är berättigade till. Emelie berättade även att:

Många kämpade mer med psykisk ohälsa för att isoleringen gjorde att de inte hade några andra utvägar. Det var bara att tänka på sitt beteende för att inte uppröra sin våldsutövare samt att försöka vara på vakt. Minsta lilla grej kunde trigga i gång våldsutövaren särskilt när man ser varandra 24/7.

Folkmans och Lazarus studie (1984) om den problemfokuserade copingstrategin stöder denna studies resultat gällande de våldsutsattas tankesätt där aspekten om den psykiska ohälsan vägdes mot våldsaspekten. Därav var det vanligt för de våldsutsatta att hitta strategier som exempelvis beteendeförändringar hos sig själv för att kunna leva kvar med sin våldsutövare.

5.2.3. *Pandemins påverkan på verksamhetens inflöde*

Den oberoende myndigheten för vård- och omsorgsanalys (2021) har undersökt vilka konsekvenser Covid-19 har gett verksamheter inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg. Undersökningen visade att pandemin har digitaliserat arbetsformerna inom socialtjänsten vilket har lett till en oro för mörkertal, minskad kvalitet på socialt arbete samt minskat stödsökande. Detta är något som också framkommer av studiens respondenter vilket visar på ett samband till den tidigare forskningen. Respondenterna fick frågan om de upplever att pandemin har lett till ett ökat eller minskat behov av stöd från våldsutsatta under och efter pandemin. Sara, Cecilia och Helen svarade att de inte upplevde att det var någon förändring gällande mängden inflöde i deras arbete. Sara menade att det är svårt att avgöra om behovet för stöd hos utsatta ökade eftersom de inte blev nerringda men att det samtidigt fanns siffror som talade för att våld i nära relationer har ökat. Sara uttryckte därav en oro över faktumet att våldet hade ökat men att det inte hade blivit ett ökat tryck hos dem på verksamheten, vilket kan kopplas till att det förekommer ett mörkertal som myndigheten för vård- och omsorgsanalys nämnde. Sara sade "Vi upplevde inte ett ökat tryck hos oss och det kan mycket bero på att man inte fick möjlighet att ta kontakt med oss." Detta kan tolkas ha ett samband med Hanssons och Petterssons (2021) studie som visade att utsatta kvinnors

möjligheter att skapa relationer med samhället begränsades till följd av pandemin. Medan Cecilia menade att:

Sviterna kanske kommer längre fram. Alltså, att man lever i pandemi livet och att sviterna kommer sen. Att barnen berättar sen om våldet eller att en kvinna inser senare att vad fasen levde jag i. Men vi har inget konkret eller tydligt om vad det kan bero på.

Det reflekterades annorlunda hos Helen som beskrev att anledningen till att det kunde upplevas vara ett ökat tryck, när det i själva verket kanske inte är det, beror på personalbrist på grund av sjukdomar. Personalen var sällan fullsatta på den arbetsplatsen men trots det upplevdes det vara skrämmande lugnt. "Lugnet före stormen" beskrevs det som, enligt Helen. Helens reflektion kring detta anses vara logisk eftersom det bekräftas i Williams m.fl. (2021) studie att socialarbetare påverkades av pandemin på grund av den stora personal- och resursbristen som fanns på verksamheterna. Emelie hade en liknande upplevelse:

Jag har nog aldrig känt mig så desperat i arbetet som jag har gjort under pandemin. Det var nästan som att jag ständigt fick vänta på att det ska komma in en ström av klienter, just för att det ibland var väldigt lite att göra... men samtidigt var jag tacksam över att risken för att bli smittad minskade. Min tanke var att våldet fortfarande sker och är möjligtvis förvärrat men vart är alla klienter? Det var skrämmande att tänka att det är så många som inte kan komma i kontakt med oss så länge det finns Covid-19 restriktioner om att hålla sig hemma.

Både Emelies och Helens upplevelser och reflektioner kan kopplas och analyseras utifrån den känslorokuserade copingstrategin. Folkman och Lazarus (1984) förklarar att den känslorokuserade copingen inriktas mot att minska emotionell ångest och inkluderar därav strategier som innebär för den enskilde att bland annat undvika och distansera sig från de negativa känslorna och kan av den anledningen uppfattas vara en verklighetsförvrängning. Eftersom Helen reflekterade kring att det kan upplevas vara ett ökat tryck när det egentligen inte var det, kan det vara en känslorokuserad copingstrategi genom att hon omvärderade situationen för att undvika en jobbig känsla och slutligen förändra situationens innebörd. Emelie var medveten i sitt uttalande om att våldet fortfarande sker och förmodligen på en grövre nivå men trots det, kände hon en känsla av tacksamhet för smittoriskerna minskade i och med det minskade inflödet av klienter. Detta påvisar att Emelie har använt sig av en känslorokuserad copingstrategi genom att distansera sig från de jobbiga känslorna.

I Hansson och Pettersson (2021) studie tydliggörs det hur all fokus på pandemin innebär en risk för våldsutsatta personer att hamna i skuggan vilket framkommer av studiens respondenter. Maja och Emelie upplevde att det var ett minskat inflöde av orosanmälningar. Mer specifikt menade Maja att det fanns en uppfattning om att pandemin användes som bortförklaring eftersom det inte var något konstigt med att vara hemma samt hålla barnen från skolan under en längre period. Av den anledningen ansåg Maja att barnen fick mindre uppmärksamhet vilket ledde till färre orosanmälningar. Detta resultat framkom även i

Øverliens (2020) studie som visade att pandemins isolering reducerade barnens kontakt med professionella vilket oroade socialarbetare eftersom det innebar att barnen inte träffade någon annan förutom sin familj. Emelie förklarar det på liknande sätt genom att säga:

Under pandemin kände jag faktiskt att det vart ett minskat behov av stöd och dessutom färre klienter. Jag och mina kollegor har reflekterat kring detta och en tanke om det är att barnen hålls hemma från de platser där det finns en anmälningsplikt. När verksamheter som skolan och förskolan blir till hemundervisning finns det ingen aktör som kan upptäcka fara och föra vidare det till oss. Däremot kan nog fler än bara jag på min arbetsplats instämma om att på senare tid, har trycket ökat vilket kan bero på att saker återgår till det mer normala.

5.3. Pandemins påverkan på socialarbetares handlingsutrymme

Respondenterna tillfrågades under intervjuerna hur de upplevde att deras handlingsutrymme i deras profession har påverkats av Covid-19 pandemin. Att handlingsutrymmet inte hade förändrats bekräftades av Sara, Maja och Cecilia och förklarades på olika sätt. Sara påtalade att det var konstigt för dem till en början att utföra deras möten på andra sätt än de var vana vid, men att deras breda handlingsutrymme gav dem förutsättningar att fortsätta bedriva arbetet under pandemin på andra sätt. Skau (2018) beskriver att mängden personlig kompetens kan leda till en bra hantering av handlingsutrymmet. Det är genom livserfarenheter som den personliga kompetensen kan användas positivt och gynna socialarbetare och deras klienter. Detta blir särskilt tydligt när Sara beskrev att pandemin var en underlig situation som krävde nya arbetssätt för att kunna hanteras. Med god personlig kompetens kan det skapas nya tillvägagångssätt för att arbetet ska kunna fortsätta bedrivas. Detta exemplifieras av Sara som förklarade att de utförde sina möten efter ordinarie arbetstid och hade telefonsamtal när klienten var på väg hem från jobbet. Utifrån Saras yttrande om att de ibland fick ha möten bortom ordinarie arbetstid blir det tydligt att en del klienter i annat fall hade hamnat i skymundan. Socialarbetarna använde sin personliga kompetens och tillvaratog sitt handlingsutrymme till fullo vilket är en flexibilitet som Svensson m.fl. (2021) hyllar i sin text om gräsrotsbyråkratens möjlighet att möta medborgares behov utifrån socialtjänstlagen. Maja menade att de inte kunde neka ett besök på grund av pandemin om det fanns en allvarlig oro för barnet vilket kan kopplas till Eliasson-Lappalainen (2016) beskrivning av hur det sociala arbetet handlar om att ge stöd till personer i svåra situationer, exempelvis våldsutsatta. Även här förklaras vikten av att ha en bra, professionell och personlig kompetens för att kunna bistå med det stödet.

I Ekströms (2016) studie konstateras det att handlingsutrymmet begränsas av lagar, resurser och socialarbetarens status men av Saras beskrivning tolkas det mer som att socialtjänstlagen överskrider pandemilagen. Sara hävdade "Själva handlingsutrymmet har inte förändrats då vi behöver handla utifrån vad lagen säger, oavsett om det är en pandemi eller inte." På liknande sätt konstaterade Cecilia att handlingsutrymmet inte får påverkas av pandemin eftersom det är ett samhällsviktigt jobb som kräver att de löser akuta problem. Av den

anledningen har dem alltid haft beredskap och se till att lösa och minimera risker genom att använda munskydd och visir. Allt förutom gruppverksamheter som lades ner till följd av pandemin har gått att lösa på olika sätt i stödverksamheten. Svensson m.fl. (2021) förklarar ytterligare att handlingsutrymmet möjliggör det för gräsrotsbyråkrater att välja sitt agerande utifrån organisationens riktlinjer men för att det ska gå behöver det finnas en kunskap om vad som är en rimlig handling. I dessa fall blir det den personliga kompetensen, som Skau (2018) talade om, som blir avgörande. Den personliga kompetensen i Cecilias situation handlar om en kunskap om vad som är rekommenderat under pandemin men även en avvägning av det som kan vara akutstyrt och överskrida alla rekommendationer.

Helen och Emelie beskrev att deras handlingsutrymmet på sätt och vis blev påverkat av pandemin till följd av Covid-19 restriktionerna eftersom de behövde tänka mycket på avståndet. Helen menade att det kunde finnas en stark vilja att träffa en våldsutsatt person men att det ändå slutade upp med ett telefonmöte för att minimera riskerna för smittan att spridas. Däremot kunde Helen trotsa Covid-19 restriktionerna om det bedömdes finnas en fara för den våldsutsattas liv. Helen sade "rent konkret så hade vi alltid möjligheten att göra det eftersom de utsattas trygghet och säkerhet alltid kom i första hand" vilket relateras till Knutagårds (2016) förklaring om att gräsrotsbyråkrater får makt i sitt handlingsutrymme för att det ska användas till klienternas behov och stöd. Även Emelie berättade att deras handlingsutrymme i arbetet med våld i nära relationer är stort och att de därav har möjligheten att träffa klienter lite när som helst och vart som helst. Emelie menade att de i praktiken kanske inte har följt de dåvarande Covid-19 restriktionerna fullt ut eftersom det hade hindrat dem från att ha fysiska möten vilket uttrycks vara en väsentlig del av deras arbete med våldsutsatta.

5.4. Digitalisering som effekt av pandemin

Ett viktigt resultat som nämndes i samtliga intervjuer handlade om digitaliseringens uppkomst i stödverksamheterna samt dess påverkan på det sociala arbetet mot våld i nära relationer. De digitala plattformarna användes för att kunna fortsätta bedriva det sociala arbetet under de rådande Covid-19 restriktioner som fanns i samhället under Covid-19 pandemin. Alla respondenters upplevelse av digitaliseringen var att det var en stor omställning som krävde tålamod vilket även framkom i Williams m.fl (2021) studie där det nämndes att virtuella möten innebar även svårigheter. Stödinsatserna kunde fortlöpas med stöd av digitaliseringen, Helen nämnde exempelvis att "digitala verktyg gjorde det möjligt för oss att fortfarande ha klientkontakt". Den problemfokuserade strategin som Folkman och Lazarus (1984) benämner förekommer återigen i respondenternas svar genom att digitaliseringen hittades som lösning till den sociala distansen. Däremot fanns det enligt respondenterna nackdelar med digitaliseringen. Sara, Helen och Emelie påtalade att det fanns risker med att utföra klientmöten på digitala plattformar. Sara förklarade exempelvis:

Ja men risken är ju att vi inte kan veta vem som sitter och lyssnar. Men man hör och märker ganska snabbt om det är någon som lyssnar, personen är inte

lika öppen. Sen har det mesta varit på telefon, de gånger vi har haft på teams så är det ingen säker kanal det går ju att hacka sig in i det, sen förstår jag att inte vem som helst kan göra det. Det finns säkra videorum som vi inte har haft tillgång till förens nu egentligen. Det är en minimal risk måste jag understryka, vi har informerat dem om detta vilket de har varit medvetna med och okej med.

I ett möte med klienten anses det enligt Swärd och Starrin (2016) vara en förhoppning hos socialarbetaren att klienten öppnar upp sig och ger en insyn i sin situation. I mötet finns det givna positioner där socialarbetaren har makten och klienten är underlägsen. I denna maktposition bör socialarbetaren beakta och jämna ut så gott det går. Detta exemplifieras i det övre citatet genom att det fanns en rädsla att mötet var kontrollerat av någon obehörig person i klientens liv vilket utsätter denne för en ännu lägre position än vad den redan har. Det som kan anses ha bedrivits korrekt i processen utifrån en maktaspekt enligt Sara, är att klienterna skulle ge sitt samtycke till digitala möten och att de var medvetna om riskerna. Trots samtycket kan det ändå tolkas som att dessa möten kan försvåra för klienten att förklara sina behov och få dem tillgodosedda av socialarbetaren.

Emelie menade att det finns andra risker i form av att klienten kan ha en anhörig i bakgrunden som lyssnar på samtalet. En annan nackdel handlade om digitaliseringens egna tekniska problem. Helen nämnde att det skapades frustration hos både klienterna och socialarbetare när uppkopplingen bryts vilket även Sara upplevde på sin arbetsplats. Utöver de tekniska problemen bedömde Maja, Helen och Emelie att digitaliseringen bromsade stödinsatserna genom att försvåra bemötandet när det inte skedde genom en fysisk klientkontakt. Detta beskrivs även i Ekströms (2016) avhandling att en avsaknad av insatser kan begränsa handlingsutrymmet och på så vis försvåra det för socialarbetare att möta den våldsutsatta personens behov. Detta beskrevs av Maja. Hon ansåg att den uppkomna kontakten och alliansen mellan utredare och klient när de träffas fysiskt går att känna av på stämningen. Av denna anledning blev det inga digitala möten med klienter på Majas arbetsplats utifrån ett rättssäkert perspektiv. Swärd och Starrin (2016) ger ett perspektiv om strategier som kan användas för att analysera valet på Majas arbetsplats. Det är ett perspektiv om strategier som är till för att möta klienters behov men hålla sig till organisationers riktlinjer. Det är ett medlande mellan en egen vilja att hjälpa sin klient och kravet på restriktivitet hos organisationen. Majas arbetsplats har på sätt och vis även använt sig av Folkmans och Lazarus (1984) problemfokuserade strategi genom att behålla de fysiska mötena.

En tydlig påverkan som nämndes av Cecilia och Emelie handlar om den tappade kontakten mellan kollegor på en arbetsplats som har behövt digitaliserats. Williams m.fl. (2021) förklarar att trots att de virtuella mötena var ett bra verktyg för att fortsätta kunna stödja klienter så framkom det svårigheter. Svårigheterna visade sig i att förtroendet mellan klienten och socialarbetaren brast men också ledde till en förlust av nätverk mellan kollegor. Emelie beskrev att det prioriterades regelbundna möten inom enheten för att de skulle kunna diskutera ärenden och ställa frågor till varandra. Det som förlorades på grund av

digitaliseringen var möjligheten att få stöd och råd av en kollega eftersom det fanns en mindre benägenhet att ringa på plattformen Teams för att inte störa varandra.

Jämställdhetsmyndigheten (2022) förklarar att aktörer bör stärka samverkan mellan kommunernas verksamheter för att synliggöra och motverka våldsutsatthet. Även i Williams m.fl. (2021) studie beskrivs det att förmågan för stödverksamheter att samarbeta med varandra är väsentligt. Detta framkommer i denna studies resultat där en del av respondenterna har haft en positiv upplevelse av digitaliseringen. Maja, Cecilia och Helen förklarar att digitala möten mellan de professionella har givit verksamheten en större samverkan med andra enheter. Helen förklarade:

Det positiva med digitaliseringen var att vi även använde de digitala formerna för kontakten mellan oss kollegor och professionella vilket ledde till att vi sparade tid på exempelvis restid för dessa möten men även till att det etablerades en bättre kontakt mellan kollegor på olika enheter osv i och med att det blev lättare samt effektivare att skapa en kontakt.

Helen upplevde att verksamheten har blivit flexibel och öppen för nya alternativ som kan minska arbetsbelastningen och öka utrymmet för utveckling. Den flexibla egenskapen får ett erkännande i Øverliens (2020) studie som beskriver att socialarbetare behöver vara kreativa och flexibla för att hantera krissituationer precis som pandemin. Att ha de egenskaperna till hands är fördelaktigt särskilt när det krävs snabba problemlösningar till tuffa situationer.

6. DISKUSSION

Under följande avsnitt kommer studiens resultat och analys att diskuteras i förhållande till studiens tidigare forskning och teoretiska underlag samt huruvida studiens frågeställningar har besvarats. Därefter följs detta avsnitt av en metoddiskussion samt en etisk diskussion.

6.1. Resultatdiskussion

Studiens syfte var att undersöka hur socialarbetare i kommuner i Mellansverige har arbetat med våld i nära relationer under pandemins restriktioner. För att kunna uppnå syftet framställdes två frågeställningar som skulle besvaras under studiens process. Den första frågeställningen behandlar hur socialarbetare har anpassat sitt tillvägagångssätt i arbetet med våld i nära relation under pandemin. De främsta förändringarna som skedde i verksamheterna var begränsade fysiska möten samt mer användning av digitala verktyg vilket påverkade verksamheterna på flertal sätt.

Ett tydligt resultat som påverkade samtliga verksamheter i studien handlade om omställningen av att behöva digitalisera arbetsformerna. Svårigheterna var tydliga eftersom stödarbetet gentemot klienterna var begränsat och att relationen mellan kollegorna i verksamheten blev ansträngt med tiden vilket även hade påvisats i Williams m.fl. (2021) studie. Detta är intressant eftersom det jämförs med andra resultat i den aktuella studien där det visade sig att digitaliseringen istället hade främjat ett nätverk med socialarbetare från andra verksamheter. Även i Williams m.fl. studie påvisades det att socialarbetare fick vara kreativa och samarbeta på ett annat sätt vilket var en förändring i tillvägagångssättet. Att en och samma lösning till den fysiska begränsningen kan kännas på olika sätt beroende på vem det är på andra sidan av samtalet är intressant. Möjligtvis kan det bero på att relationen med kollegorna i samma verksamhet tidigare har varit aktiv och fysisk medan kontakten mellan andra socialarbetare från andra verksamheter inte har existerat överhuvudtaget. På det sättet rådde det en uppskattning för digitaliseringen eftersom samverkan med andra professioner förenklade arbetet och breddade nätverket. Det rådde även en frustration för att digitaliseringen kan ha berövat det som för många gjorde arbetet mer hanterligt, det vill säga, roliga stunder med kollegor.

Studiens resultat visade att de begränsade fysiska mötena samt den ökade digitaliseringen som uppstod begränsade de våldsutsattas möjligheter att få hjälp och stöd. Socialarbetare upplevde att de aldrig kunde säkerställa sekretessen och att de inte kunde garantera att klienten var ensam i andra sidan av det digitala samtalet vilket även framkom i analysen som var utförd av myndigheten för vård- och omsorgsanalys (2021). Det upplevdes vara frustrerande då det påverkade socialarbetarnas förutsättningar till få information om de våldsutsattas behov samt kunna ge stöd till de våldsutsatta. Anledningen till att socialarbetarens förutsättningar förändrades kan diskuteras på olika sätt. Det kan bero på att förtroendet mellan klienten och socialarbetaren minskade eftersom de inte fick den mänskliga kontakten. Bland annat gick det inte att läsa av kroppsspråk och ansiktsuttryck på samma sätt när de inte träffades fysiskt vilket kan vara anledningen till att stödinsatserna var

svårare att erbjuda med digitala verktyg. Hanssons och Petterssons (2021) studie mynnade ut i samma resultat av att pandemin begränsade möjligheterna för de våldsutsatta att få hjälp eftersom de var isolerade med sina våldsutövare. Det kan ha en påverkan på stödarbetet från både socialarbetarens håll och från klientens håll på olika sätt. Socialarbetaren kan komma att ha svårigheter i att arbeta professionellt och ge ett fullständigt stöd ifall det ständigt ligger en rädsla i att samtalet är avlyssnat av obehöriga individer. Om det finns en dold person i rummet som inte gjort sig känd för socialarbetaren innebär det en självklar påverkan på klienten. Samtalskvaliteten kan påverkas och klienten kan ha det svårt att få fram sina riktiga tankar och känslor vilket gör att samtalet blir fingerat.

I resultatet var det en verksamhet som avstod från digitaliserade möten med klienten och hade principen om att våldsärenden inte är möjliga att bedriva på något annat sätt än fysiskt. Detta gjordes med hänsyn till regeringens Covid-19 restriktioner genom att ha fysisk distans, handsprit tillgängligt och hålla sig hemma vid symptom. I jämförelse med resterande verksamheter i studien verkade det som att arbetet kunde fortsätta bedrivas ur ett rättssäkert perspektiv. Eftersom socialarbetarens tillvägagångssätt inte hade förändrats kan det diskuteras kring vad det hade för betydelse för klienterna samt socialarbetarna i den verksamheten. Dels kan det vara att socialarbetare fick en tillfredsställelse av att inte behöva känna en oro kring klientens isolerade situation eftersom klienten kunde ta sig till mötet och vara ensam i rummet. Detta kunde leda till en mer öppen och ärlig dialog som gör att stödet både erbjuds och mottas på ett noggrant sätt. Dels kunde klienten känna ett lugn av att prata om sin våldsutsatthet i ett säkert mötesrum utan distraktioner. Det är mer troligt att klienter väljer att avstå från möten om det inte finns en möjlighet att komma till verksamheten fysiskt. Däremot finns även risken från båda hållen att den andra parten kan bära på smittan och att det sprids snabbare. Om många socialarbetare från samma verksamhet smittas kan det vara problematiskt om det inte finns en tanke att använda digitala verktyg med klienter överhuvudtaget. Detta kan på kort sikt undvikas med tanke på att verksamheten uttryckte att det sker digitala möten mellan kollegor. På så vis kan det antas att klientperspektivet är prioriterat och att socialarbetarnas tillvägagångssätt i arbetet främst har påverkats mellan kollegorna.

Den andra frågeställningen undersöker socialarbetarens upplevelse av hur deras handlingsutrymme har påverkats av pandemin. Det huvudsakliga resultatet visade att socialarbetarens handlingsutrymme inte upplevdes att ha påverkats av Covid-19 pandemin. Detta kan ha att göra med att det givna handlingsutrymmet redan från början är stort och användbart på olika sätt vilket gör att det inte upplevs vara någon skillnad. I stället har handlingsutrymmet ansetts vara en förutsättning under pandemin eftersom det möjliggjorde att arbetet kunde bedrivas på andra sätt än det vanliga. De socialarbetare som kunde se det på det viset har möjligen en bra personlig kompetens genom att de ser möjligheter istället för begränsningar. Skau (2018) förklarar att den personliga kompetensen kan vara positivt och gynna socialarbetaren samt klienterna. Samtidigt påvisade även studiens resultat att socialarbetare handlingsutrymme blev påverkat men till en viss del genom att följa pandemins restriktioner. Resultatet visar att socialarbetare följer restriktioner och undviker därav exempelvis fysiska möten, men eftersom deras handlingsutrymme är så brett har de

alltid ändå haft möjligheten att ha fysiska möten om behovet finns. Detta är möjligt eftersom Knutagård (2016) förklarar att gräsrotsbyråkrater besitter en makt i sitt handlingsutrymme som ska användas för att gynna klienterna. Makten utnyttjas på olika sätt beroende på den personliga kompetensen. Dessa socialarbetare påstår sig ha värderat vilka möten som kan vara väsentliga att gå emot restriktionerna för vilket är en kompetens som i vissa fall kan rädda liv. Det är fördelaktigt att ha kunskapen att kunna värdera olika komponenter i utredningar och ärenden inom socialt arbete.

Resultatet gav en förståelse av att Covid-19 begränsade socialarbetarnas möjlighet till att ha fysiska möten som i vanliga fall men att deras handlingsutrymme gav dem utrymme till att identifiera och använda olika copingstrategier som exempelvis digitala stödinsatser för att kunna ge fortsatt stöd till våldsutsatta. Det givna handlingsutrymmet gav därmed utrymme för socialarbetare att tänka flexibelt och utanför ramarna för att bedriva verksamheternas syfte.

Studiens författare tolkar det som att samtliga respondenter har en viss uppskattning till digitalisering på verksamheterna som tillkom under pandemin. Främst var resursbesparandet något som uppskattades eftersom digitaliseringen kommer fortgå i verksamheterna åtminstone när det gäller möten med andra professioner. Detta kommer leda till att de sparar på tid, energi och resurser samtidigt som de får ett bättre resultat av den nya samverkan. Dessutom kan tiden läggas på andra våldsärenden vilket innebär att fler våldsutsatta kommer få hjälp. Utöver att det blir en bättre samverkan med andra professioner har verksamheterna i studien även insett värdet av att ha en fysisk kontakt med sina kollegor. Det nämndes att digitaliseringen var på gott och ont varav den onda sidan handlade om förlusten av det kollegiala nätverket. Det kan även tolkas som att verksamheterna generellt har lärt sig att använda sig av copingstrategier för att lösa krissituationer som denna vilket var möjligt tack vare deras breda handlingsutrymme. Uppenbarligen var deras copingstrategier i den stressade situationen bra lösningar som fungerade i verksamheterna med tanke på att några lösningar eventuellt kommer fortsätta användas i framtiden.

Utifrån studiens resultat har författarna uppmärksammat att det finns ett behov av fortsatt forskning kring pandemins effekter på det sociala arbetet men främst att det finns ett behov av att undersöka hur pandemin påverkade våld i nära relationer. Socialarbetarnas tillvägagångssätt formas utifrån den personliga kompetensen och handlingsutrymmet vilket gör att de hör ihop. Verksamheter som arbetar med våld i nära relationer bör alltid vara förberedda för kriser vilket kan innebära att arbetsformerna modifieras. En sådan förberedelse kan hindra verksamheterna från att begränsas mer än nödvändigt och kan dessutom främja en alternativ väg att nå våldsutsatta personer när de inte kan komma på ett fysiskt möte.

En krissituation som pandemin har för många personer inneburit stressorer som depression, arbetslöshet och ekonomiska besvär och av den anledningen finns det tankar och spekulationer om att våld i nära relationer har ökat till följd av pandemin. Däremot finns det

ingen nuvarande forskning med statistik på det för att få det svart på vitt. Dessutom framkom det i resultatet att det inte upplevdes som att våldet hade ökat i form av att hjälpbehovet ökade men att det fanns misstankar om att det skedde bakom stängda dörrar. Det är svårt att veta hur det egentligen ser ut på grund av mörkertalet. Av den anledningen kan det anses vara bra att samverka med andra professioner har ökat på grund av digitaliseringen som uppkom med pandemin. Samverkan kan hjälpa alla slags verksamheter som står upp mot våld att hitta och identifiera våldet precis som Jämställdhetsmyndigheten (2022) skriver om gällande att aktörer bör stärka samverkan mellan olika verksamheter i kommunerna för att nå fler våldsutsatta personer. Fördelarna som kan komma från en större samverkan är dels att våldsutsatta personer kan identifieras snabbare, dels att våldet kan förebyggas på ett bättre sätt om det diskuteras mer.

6.2. Metoddiskussion

Författarna till studien utgick från en kvalitativ forskningsmetod. Det hade varit önskvärt att ha fler än fem respondenter för att kunna illustrera fler socialarbetares erfarenheter. De semistrukturerade intervjuerna har varit givande för att få öppna svar och få en bra inblick i respondenternas situation. I kvalitativa studier finns risken att respondenternas erfarenheter tolkas och värderas av forskaren på ett subjektivt sätt. I och med detta har författarna valt att citera respondenterna, vilket anses vara väsentligt för att minimera denna risk.

Eftersom Covid-19 pandemin är en relativ ny smitta har den tidigare forskningen varit begränsad och på grund av detta är en del av den tidigare forskning inte relaterad till pandemin. I och med att Butlers m.fl. (2022) studie visar att icke-statliga stödverksamheter fick mer klientkontakt under pandemin hade det varit intressant att jämföra dessa och därmed vore det önskvärt att ha respondenter från icke-statliga stödverksamheter. I kvalitativa studier finns det en flexibilitet som innebär att det går att revidera uppsatsen tillägga teorier och tidigare forskning i efterhand. Eftersom uppsatsens upplägg inte var färdigställt och på grund av tidsbrist när intervjuguiden framställdes har andra teorier och tidigare forskning som var mer lämpliga till den föreliggande studiens kontext lagts till i efterhand. Det hade varit önskvärt att ha de aktuella teorierna och de tidigare forskningarna färdigställda när intervjuguiden framställdes för att det ska vara mer anpassat till studien.

Författarnas kunskap och intresse för ämnet samt förförståelse har haft betydelse för huruvida respondenternas svar har blivit tolkade på ett korrekt sätt. Studiens urval av respondenter har bidragit till en variation av perspektiv i resultatet eftersom de har olika positioner, erfarenheter och verksamheter. Däremot har studiens respondenter hittats genom ett snöbollsurval och genom ett målstyrt urval. Bryman (2018) förklarar att nackdelen med snöbollsurval är att det kan resultera i att respondenterna har liknande erfarenheter eftersom de finns en risk att de kommer från samma bakgrund. Detta innebär att det finns en risk för minskad variation i studiens resultat.

Författarnas preferens har alltid varit att ha fysiska intervjuer eftersom det kunde ha möjliggjort en mer bekväm konversation vilket kunde ha resulterat i mer djupgående svar

från respondenterna men den möjligheten försvann eftersom det var olika kommuner involverade. När den första intervjun genomfördes via plattformen Zoom bedömde författarna att det vore bäst att resterande intervjuer också gör det för att säkerställa att det är en liknande upplevelse för samtliga respondenter. Intervjuerna delades upp mellan författarna och det innebär att formuleringar av frågorna vid intervjuerna kan ha skiljt sig vilket kan ha genererat annorlunda svar. För att motverka att det skulle vara för stor skillnad vid följdfrågorna har författarna haft en personlig kommunikation vid sidan under intervjuerna och förmedlat frågor som kan vara relevanta i intervjuerna utifrån de svar som hade framkommit. Under intervjuerna har författarna även återkopplat till frågorna genom att fråga respondenterna om det stämmer för att säkerställa att deras upplevelse har tolkats korrekt av författarna.

6.3. Etisk diskussion

Studiens författare har haft ambitionen att uppfylla de forskningsetiska förhållningssätten. Under studiens process har inga respondenter haft för avsikt att lämna studien efter att ha delgett godkänt samtyckeskravet eller velat återta informationen som har uppgetts enligt respondenternas rättigheter. Respondenterna fick ta del av studiens syfte och frågeställningar vid förfrågan om medverkan, däremot har studiens syfte och frågeställningar reviderats i efterhand vilket innebär att informationskravet eventuellt inte är uppfyllt till fullo. De genomförda revideringarna har endast berört formuleringarna och inte ändrat innebörden. Nyttjandekravet har tagits i beaktande då informationen enbart har använts till studiens syfte och inte läckts till obehöriga. Konfidentialitetskravet är säkerställt eftersom ingen identitet har röjts samt att datainsamlingen har behandlats med sekretess.

7. SLUTSATS

Studiens resultat ger en förståelse av att pandemin handskades på olika sätt beroende på vilken kompetens och möjlighet som verksamheter ser sig ha i arbetet med våld i nära relationer. Socialarbetare fick på grund av Covid-19 restriktionerna hitta egna tillvägagångssätt för att kunna nå de våldsutsatta klienterna. I studien framkommer det socialarbetarnas handlingsutrymme har gett dem möjligheten att bedriva fysiska möten trots de rådande restriktioner. Majoriteten av stödverksamheterna valde att ha digitala möten men det upplevdes inte vara möjligt att göra en helhetsbedömning på samma sätt. Den verksamheten som bedrev verksamheten fysiskt med klienterna under pandemin anses ha använt sin personliga kompetens på ett bra sätt. Detta eftersom det både säkerställer att klientmöten fortgår som vanligt och att smittorisk tas i beaktande genom att det rådde en fysisk distans i mötesrummet. Det var en intressant företeelse då det var ett avvikande resultat eftersom de värderade klienternas våldsamma situationer högre än resterande verksamheter. Samtidigt innebar detta att de var villiga att riskera sin egen och klienternas hälsa vilket kan kritiseras ur ett annat perspektiv. I studien har författarna även fått en inblick på hur bristfällig den befintliga forskningen är gällande pandemins påverkan på våld i nära relationer och stödverksamheter. Att stödverksamheterna på egen hand har behövt hantera pandemin utifrån de befintliga resurserna och möjligheterna är ett chockerande resultat. För att förbättra det sociala arbetet och kunna hantera framtida kriser på ett bättre sätt önskas mer forskning på stödverksamheternas arbete med våld i nära relationer under och efter pandemin. Det hade varit intressant om det forskas i verksamheter som digitaliserades jämfört med verksamheter som bedrev sitt stödarbete fysiskt för att se de riktiga effekterna både utifrån en hälso- och stödaspekt.

REFERENSLISTA

Bryman, A. (2018). Samhällsvetenskapliga metoder. Liber

Brottsförebyggande rådet. (2021a). *Tydliga indikationer på konsekvenser av pandemins andra våg i Brås preliminära statistik över anmälda brott under vintern 2020/2021*. Brottsförebyggande rådet. Hämtad den 10 mars 2022 från

https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa706be6/1615995186925/2021_Tydli

Brottsförebyggande rådet. (2021b). *Slutlig brottsstatistik 2020 – anmälda brott*. Brottsförebyggande rådet. Hämtad den 10 mars 2022 från <https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2021-03-30-slutlig-brottsstatistik-2020---anmalda-brott.html>

Butler, N., Quigg, Z., Pearson, I., Yelgezekova, Z., Nihlén, A., Bellis, M. A., ... & Stöckl, H. (2022). The impact of COVID-19 and associated measures on health, police, and non-government organisation service utilisation related to violence against women and children. *BMC public health*, 22(1), 1-11. Hämtad den 1 mars 2022 från

<https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-022-12644-9#Sec8>

Ekström, V. (2016). Det besvärliga våldet - Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer (Vol.689). *Linköping University Electronic Press*. Hämtad den 5 april 2022 från

<http://liu.divaportal.org/smash/get/diva2:957007/FULLTEXT01.pdf>

Eliasson-Lappalainen, R. (2016). Socialt arbete som kunskaps- och forskningsområde. I Meeuwisse, A., Sunesson, S., & Swärd, H., Knutagård, M. (Red.) *Socialt arbete: en grundbok*. (s. 334–350). Natur och kultur.

Evans, T. (2012). Organisational Rules and Discretion in Adult Social Work. *The British Journal of Social Work Volume 43, Issue 4, June 2013*, Pages 739–758. Hämtad den 5 april 2022 från

<https://academic.oup.com/bjsw/article/43/4/739/1644019?login=true#24115328>

Folkhälsomyndigheten. (2021). *Fler åtgärder för att minska smittspridningen*.

Folkhälsomyndigheten. Hämtad den 1 april 2022 från

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2021/februari/flu-ater-att-gard-att-minska-smittspridningen/>

Folkhälsomyndigheten. (2022a). *Pandemisk influensa*. Folkhälsomyndigheten. Hämtad den 1 april 2022 från

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/krisberedskap/pandemiberedskap/pandemisk-influensa/>

Folkhälsomyndigheten. (2022b). *Om viruset och sjukdomen*. Folkhälsomyndigheten.

Hämtad den 1 april 2022 från [https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-](https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/krisberedskap/pandemiberedskap/pandemisk-influensa/)

[beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/om-sjukdomen-och-smittspridning/om-viruset-och-sjukdomen/](#)

- Folkman, S., & Lazarus, R. S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer publishing company
- Hansson, K., & Petersson, C. C. (2021). Den sårbara gemenskapen: Kvinnojourer under covid-19-pandemin. *Sociologisk forskning*, 58(1-2), 33-51. Hämtad den 28 februari 2022 från <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1560775/FULLTEXT01.pdf>
- Hällén, L.M. (2021). Våld i nära relationer. I L.M Hällén (Red.), *Intersektionella perspektivet på våld i nära relationer*. (s. 19–35). Liber.
- Jpinfo.net. (2022). *Socialtjänstlagen - grunden för socialtjänstens verksamhet*. Hämtad den 4 maj 2022 från <https://www.jpinfo.net/se/kunskap/kunskapsbank/socialtjanstlagen/>
- Jämställdhetsmyndigheten. (2022). *Covid-19 och våldsutsatthet*. Jämställdhetsmyndigheten. Hämtad den 14 mars 2022 från <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/covid-19-och-valdsutsatthet/>
- Kaukinen, C. (2020). When stay-at-home orders leave victims unsafe at home: Exploring the risk and consequences of intimate partner violence during the COVID-19 pandemic. *American journal of criminal justice*, 45(4), 668–679. Hämtad den 28 februari 2022 från <https://doi.org/10.1007/s12103-020-09533-5>
- Knutagård, M. (2016). Socialt arbete som praktik och yrkesfält. I Meeuwisse, A., Sunesson, S., & Swärd, H., Knutagård, M. *Socialt arbete: en grundbok*. (s.234–247). Natur och kultur.
- Krisinformation från svenska myndigheter. (2022). *Coronapandemin: Detta gäller just nu*. Krisinformation. Hämtad den 1 april 2022 från <https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/handelser-och-storningar/20192/myndigheterna-om-det-nya-coronaviruset/coronapandemin-detta-galler-just-nu>
- Mattsson, T. (2016). Juridik och socialt arbete. I Meeuwisse, A., Sunesson, S., & Swärd, H., Knutagård, M. (Red.) *Socialt arbete: en grundbok*. (s. 198–214). Natur och kultur.
- Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. (2021). *Under rådande omständigheter: konsekvenser av Covid-19 för socialtjänstens individ och familjeomsorg*. Myndigheten för vård och- omsorgsanalys. Hämtad den 9 mars 2022 från <https://www.vardanalys.se/wp-content/uploads/2021/01/Rapport-2021-1-Under-r%C3%A5dande-omst%C3%A4ndigheter.pdf>

- Nationellt centrum för kvinnofrid. (2022). *Våld i nära relationer*. Nationellt centrum för kvinnofrid. Hämtad den 14 mars 2022 från <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nararelationer/>
- Øverlien, C. (2020). The COVID-19 pandemic and its impact on children in domestic violence refuges. *Child abuse review*, 29(4), 379–386. Hämtad den 28 februari 2022 från <https://doi.org/10.1002/car.2650>
- Polisen. (2020). *Det här är brott i nära relation*. Polisen. Hämtad den 1 april 2022 från <https://polisen.se/utsatt-for-brott/olika-typer-av-brott/brott-i-nara-relation/vad-raknas-som-brott-i-en-nara-relation/>
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Hämtad den 3 maj 2022 från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453
- Skau, G. M. (2018). *Mellan makt och hjälp: om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare*. Liber.
- SOU 2014:49. *Våld i nära relationer - en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete*. Betänkande av Nationella samordnaren mot våld i nära relationer. Statens offentliga utredningar.
- Svensson, K., Johnsson, E., & Laanemets, L. (2021). *Handlingsutrymme, utmaningar i socialt arbete*. Natur & kultur.
- Sveriges kommuner och regioner. (2021). *Risk för ökat våld mot kvinnor och barn*. Sveriges kommuner och regioner. Hämtad den 9 mars 2022 från <https://skr.se/skr/covid19ochcoronaviruset/socialtjanstaldreomsorgfunktionsnedsattning/riskforokatvaldmotkvinnorochbarn.32700.html>
- Swärd, H. Starrin, B. (2016). Makt i socialt arbete. I Meeuwisse, A., Sunesson, S., & Swärd, H., Knutagård, M. (Red.) *Socialt arbete: en grundbok*. (s. 393–412). Natur och kultur.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad den 27 april 2022 från https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf
- Williams, E. E., Arant, K. R., Leifer, V. P., Balcom, M. C., Levy-Carrick, N. C., Lewis-O'Connor, A., & Katz, J. N. (2021). Provider perspectives on the provision of safe, equitable, trauma-informed care for intimate partner violence survivors during the

COVID-19 pandemic: a qualitative study. *BMC women's health*, 21(1), 1-11. Hämtad den 1 mars 2022 från <https://bmcwomenshealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12905-021-01460-9#Sec1>

Bilaga A Intervjuguide

Bakgrundsinformation

- Hur länge har du arbetat på denna arbetsplats?
- Kan du berätta mer om den verksamhet du arbetar i?
- Vad är syftet med verksamhetens arbete?
- Vad har du för arbetsroll inom verksamheten och skulle du berätta lite mer om vad som ingår i dina arbetsuppgifter?
- Hur kommer våldsutsatta personer i kontakt med er verksamhet?
- Utgår er verksamhet utifrån någon lag i arbetet? Om ja, vilken?
- Vad använder ni i er verksamhet för metod och/eller handlingsplan för att kunna erbjuda stöd till våldsutsatta personer?
- Upplever du att det har blivit ett ökat eller minskat behov av stöd under/efter pandemin?

Verksamhetens hantering av stödinsatser för våldsutsatta under pandemin

- Har du upplevt att pandemin har påverkat verksamhetens arbete med våldsutsatta? Om ja, på vilket sätt?
- Vilka stödinsatser har ni kunnat erbjuda under pandemin?
- Vilka stödinsatser har fungerat bra/mindre bra under pandemin och vad tror du att det beror på?
- Har det enligt din erfarenhet varit svårare att bemöta och stödja våldsutsatta under pandemin?
- Enligt din erfarenhet, märkte du av några utmaningar för klienterna under pandemin? Om ja, vad var det för utmaningar?
- Hur arbetar verksamheten med stödinsatser till klienter som har särskilda behov och förutsättningar?
- Upplever du att ditt handlingsutrymme i din yrkesroll har påverkats av pandemin? Om ja, på vilket sätt?

Möjligheter och utmaningar i verksamheten

- Vilka är de främsta utmaningarna som du har upplevt i arbetet med våld i nära relationer under pandemin?
- Upplever du att pandemin har försvårat möjligheten för våldsutsatta att söka stöd och hjälp?
- Har verksamheten tvingats att digitaliseras under pandemin? Om ja, vilka möjligheter och utmaningar har det medfört i arbetet?
- Finns det något av arbetet med våldsutsatt klienter under pandemin som ni tar med er vidare i verksamheten även efter pandemin?
- Hur hade verksamheten arbetat förebyggande om det skulle uppstå en ny pandemi?

Avslutande frågor:

Finns det något mer du vill tillägga eller ta upp utöver frågorna du besvarat?

Bilaga B Missivbrev

Pandemins påverkan på våld i nära relationer

Hej!

Du som arbetar med våld i nära relation tillfrågas härmed att delta i en studie för en forskningsintervju.

Vi är två socionomstudenter som studerar på Mälardalens Universitet och söker respondenter som skulle kunna hjälpa oss att belysa pandemins påverkan på stödverksamheter som arbetar med våld i nära relationer. Vi är främst ute efter pandemins direkta påverkan på stödarbetet och insatserna samt hur socialarbetarnas egna tillvägagångssätt kan ha sett ut.

Syftet med denna studie är att undersöka hur en kommun i Mellansverige har arbetat med våld i nära relation under pandemins restriktioner. En central del av arbetet kommer att fokusera på kommunens förebyggande arbete, insatser och socialarbetarnas tillvägagångssätt med klienterna.

- På vilket sätt har denna kommun arbetat med ökningen på våld i nära relationer under pandemin?
-
- Hur har socialarbetare anpassat sitt tillvägagångssätt?

Intervjun kommer att utföras fysiskt eller på en annan önskad plattform och vi ser helst att det sker under vecka 14, 16 och 17 men föredrar vecka 14. Intervjun beräknas ta cirka 30–60 minuter. Vi önskar gärna att spela in intervjun samt transkribera innehållet. Allt som kan röja identiteten eller verksamhetens namn kommer att censurera och anonymiseras. Efter att vi har transkriberat kommer inspelningen att raderas och enbart användas som resultat till den aktuella studien. Det är frivilligt att delta i vår studie och deltagandet kan avbrytas när som helst om så önskas. Vid frågor eller funderingar är du välkommen att höra av dig till oss.

Med vänliga hälsningar,

Maria Chamoun

Diana Janet